GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”JAG VISSTE INTE BÄTTRE OCH INGEN ANNAN VISSTE JU BÄTTRE HELLER”

En kvalitativ fokusgruppsstudie om våld i ungas nära relationer

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå

Termin: VT-22

Författare: Anna Johansson & Ylva Hansson

Handledare: Narola Olsson
Antal ord: 19 751

Abstract

Titel: “Jag visste inte bättre och ingen annan visste ju bättre heller” - en kvalitativ fokusgruppsstudie om våld i ungas nära relationer.

Författare: Ylva Hansson och Anna Johansson

The primary aim of this study was to explore young people’s perspective on and constructions of intimate partner violence including risks and protective factors. A qualitative method was used, and the empirical material was gathered via focus group interviews. In total eight people between the age of 21-24 years old participated and the empirical material from the interviews were analyzed by using thematic analysis. The study’s theoretical framework constituted of constructivism and theories related to power together with theories regarding definitions of violence and its psychological effects on the victim of intimate partner violence. The findings show that young people’s definitions of violence varies and the violence that is non-physical is considered a grey area. The findings also show that young people rely on their peer group for support and advice about healthy relationships rather than turning to adults or authorities. Hence, intimate partner violence among young people is therefore an important area for social work to focus on. By improving the knowledge regarding the phenomenon, better help can be created for those in need - both the victim and the perpetrator.

Keywords: Intimate partner violence, teen partner violence, young people, violence, constructivism, normalization process, sexual abuse, dating violence.

Nyckelord: Våld i nära relationer, våld i ungas nära relationer, ungdomar, unga, våld, konstruktivism, normaliseringsprocess, sexuella övergrepp.

Innehållsförteckning

1. Inledning *7*

1.1 Bakgrund **7**

1.2 Problemformulering **8**

1.3 Syfte och frågeställningar **9**

1.4 Avgränsning **10**

1.5 Studiens relevans för det sociala arbetet **10**

2. Tidigare forskning *12*

2.1 Konstruktioner av våldet **12**

2.2 Våldets koppling till genus och intersektionalitet **14**

2.3 Våldsutövarens perspektiv **15**

2.4 Den våldsutsattas perspektiv **17**

2.5 Riskfaktorer och skyddsfaktorer **18**

2.6 Att berätta eller inte berätta **21**

3. Teori *24*

3.1 Konstruktivism **24**

3.2 Intersektionalitet **25**

3.3 Makt **25**

3.4 Genus **26**

3.5 Våld **27**

3.5.1 Definition av våld i ungas nära relationer 27

3.5.2 Våldets psykologi och strukturer 29

4. Metod *32*

4.1 Metodval **32**

4.2 Förförståelse **32**

4.3 Urval **33**

4.3.1 Urvalsprocess 33

4.3.2 Deltagande 34

4.4 Genomförande av intervjuer **35**

4.5 Bearbetning av intervjuer och analysmetod **36**

4.6 Insamling av litteratur och tidigare forskning **38**

4.7 Etiska överväganden **38**

4.8 Metoddiskussion **40**

4.8.1 Reliabilitet 40

4.8.2 Validitet 41

4.9 Arbetsfördelning **42**

5. Resultat och analys ***43***

5.1 Konstruktioner av våld i nära relation **43**
5.1.1 Vuxnas våld som utgångspunkt 43
5.1.2 Vännernas roll 44
5.1.3 Experimentellt sex eller sexuellt våld? 46
5.1.4 Kan våld ibland vara okej? 48

5.2 Normalisering genom manipulation och förskjutna gränser **51**

5.3 Risk- och skyddsfaktorer **54**
5.3.1 Faran i att vara ung och oerfaren 54
5.3.2 Intersektionella aspekter 56
5.3.3 Våld föder våld 57
5.3.4 Hur omgivningen kan skydda 59
5.3.5 Att söka hjälp eller inte 60
5.3.6 Vikten av självkänsla och självförtroende 62

6. Sammanfattning och diskussion ***64***

6.1 Metodologiska reflektioner **66**

6.2 Förslag till vidare forskning **66**

6.3 Avslutande kommentarer **67**

Referenser ***68***

Bilaga 1 ***72***

Bilaga 2 ***73***

Bilaga 3 ***74***

Tack till!

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till alla våra respondenter. Tack för ni delat med er av er tid och era tankar. Utan er hade studien aldrig kunnat genomföras.

Vidare vill vi tacka vår handledare Narola Olsson för allt stöd, god vägledning och kunskap som du bidragit med under arbetets gång.

Sist men absolut inte minst vill vi tacka alla de som dagligen arbetar med problematiken kring våld i nära relationer och kämpar för förebyggande insatser. Tack även till er som arbetar med stöd och rehabilitering för offren, ert arbete är ovärderligt.

Ylva Hansson och Anna Johansson

Göteborg, april 2022

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I juni 2015 överlämnades en rapport (SOU 2015:55) till Sveriges regering innehållandes förslag på en nationell strategi för bekämpandet av mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck. Rapporten genomfördes på uppdrag av den dåvarande regeringen och framhäver vikten av tidiga insatser för att bekämpa våld. Bland annat behöver professionella inom det sociala arbetet uppmärksamma våld i nära relationer redan i unga åldrar för att förebygga dödligt våld och stoppa våldsspiralen. Vidare visar rapporten även hur unga flickor är en av de mest utsatta grupperna för våld i nära relation samt att skuldbeläggande och brist på hjälp är särskilt stor gällande denna grupp. Dessutom är unga överrepresenterade både när det kommer till att vara våldsutsatta och våldsutövare i statistiken över våld som förekommer i nära relationer. Diskurserna kring rollerna våldsutsatt och våldsutövare präglas ofta av synen på ungdomstiden - inom vilken våldet trivialiseras som ett ungdomligt oförstånd kring sunda relationer (ibid.).

Forskningsfältet som rör ämnet våld i ungas nära relationer är dessvärre begränsat och visar varierande resultat gällande våldets frekvens och förekomster (Sellgren-Karlsson & Westfelt 2021). En rapport från Brottsförebyggande rådet (Axell 2018) visar exempelvis på en statistiskt jämn kurva rörande omfattningen av våld i ungas nära relationer i Sverige under perioden 2005–2016. Perioden 2016 och framåt visar sedan på en ökning av självrapportering av misshandel, hot, sexualbrott och trakasserier inom ungas nära relationer. En möjlig bidragande faktor till denna ökning kan vara att den senaste generationen av unga brukar digitala verktyg, såsom sociala medier, i större utsträckning än tidigare generationer. Genom dessa digitala verktyg skapas sociala arenor inom vilka relationer etableras, formas, upprätthålls och avslutas. Med detta kommer också risken för att nya former av våld kan utövas, exempelvis digital stalking (jfr. ibid.).

Fenomenet våld i nära relation påverkas även av strukturella och sociala maktordningar. Våldsutövaren i en nära relation kan exempelvis nyttja samhällets heteronormativitet för att ytterligare förtrycka och kontrollera den våldsutsatta. Exempelvis genom att i en samkönad relation då den våldsutsatta håller sin sexuella läggning hemlig hota med att avslöja denna. På samma sätt riskerar unga våldsutsatta att ytterligare förtryckas till följd av sin unga ålder. En låg ålder kan innebära att den våldsutsatta innehar en bristande livs- och relationserfarenhet, vilket ökar risken för att vilseledas i vad som är okej och inte i ett förhållande. Vidare utgör även könsrelaterade, socioekonomiska och etniska faktorer stora risker för unga våldsutsatta, både när det kommer till att hamna i och stanna i en våldsam relation. Eftersom flera maktordningar och normer samspelar med det våld som en enskild våldsutövare utövar måste våldet aktivt motarbetas av professionella på både mikro-, meso- och makronivå (jfr. Nilsson & Lövkrona 2020; Barter 2009; Stiftelsen 1000 Möjligheter).

De konsekvenser som våldet i ungas nära relationer leder till är många och allvarliga. Vid fysiskt våld utgör främst kroppsliga skador, med eller utan dödligt utfall, en stor risk för den våldsutsatta. Andra typer av våld leder till konsekvenser som kan vara svårare att konkretisera. Bland annat blir den mentala hälsan ofta lidande i våldets ständiga närvaro, vilket ökar risken för att den våldsutsattas självbild påverkas negativt. I takt med att våldet trappas upp riskerar den våldsutsatta också att internalisera våldsutövarens världsbild och därmed börja se sig själv som problemet. En sådan självbild minskar chanserna för den våldsutsatta att skydda sig själv (Nilsson & Lövkrona 2020). Vidare kan våldet leda till konsekvenser så som suicidtankar, minskat socialt nätverk, en fördärvad sexualitet, försämrat skolarbete eller skolfrånvaro samt en ökad risk för att bli utsatt för våld i framtida relationer (Stiftelsen 1000 Möjligheter 2020).

1.2 Problemformulering

Trots de många och allvarliga konsekvenserna av våld i nära relationer bland unga trivialiseras ofta den här typen av våld av vuxenvärlden. Ungas relationer ses sällan som “riktiga” utan som något som endast pågår under en viss tid och är del

av processen in i vuxenlivet. Detta utgör en risk för att våldet förbises, vilket i sin tur innebär en risk för att utsattheten ökar. De vuxnas konstruktion av våldet kan också komma att överföras till den våldsutsattas eller våldsutövandes övriga omgivning, såsom klasskamrater och vänner (Gottzén & Korkmaz 2013). Kunskapen om de ungas egna uppfattningar om och perspektiv på våldet är näst intill obefintlig, vilket kan kopplas till hur utbudet av hjälp ser ut idag. Tidigare samhällsinsatser har främst varit riktade mot mäns våld mot kvinnor i vuxna relationer samt mot barn som utsätts för våld i hemmet av vuxna våldsutövare (Hellevik & Øverlien 2016). Behovet av att lyfta de ungas egen syn på våld framhävs i tidigare forskning, inom vilken det framkommer att unga ofta inte ser våldsamma handlingar som sker via sociala medier som våld - utan snarare som en form av digital beteendekultur. På samma sätt uppfattas ofta sexuellt våld av unga personer som något annat än just våld, vilket gör att de våldsutsatta själva inte uppmärksammar att de blivit utsatta för ett övergrepp och därmed inte heller anmäler brottet (Hellevik, Øverlien & Korkmaz 2020; Hellevik & Øverlien 2016).

I dagens läge hamnar ofta unga våldsutsatta i en situation där de måste hjälpa sig själva, eftersom professionell hjälp är svår att få och dessutom brister på flera sätt – exempelvis då den anpassas efter vuxna och på så sätt inte nödvändigtvis går att appliceras på de unga våldsutsatta. Sådana situationer ökar sårbarheten och kan vara övermäktiga för den enskilde (Hellevik & Øverlien 2016). På samma sätt saknas insatser för de unga som utövar våld och vill sluta med det, trots att möjligheten då finns att stoppa våldet tidigt. I utformandet av framtida insatser och stöd gällande våld i nära relationer är det därför viktigt att ta del av specifikt de ungas syn på vad som är våld samt vilka risk- och skyddsfaktorer de ser. Att genom unga upptäcka risk- och skyddsfaktorer som annars går vuxna ögon förbi, öppnar för möjligheten att stärka det förebyggande arbetet mot våld i ungas nära relationer (Stiftelsen 1000 Möjligheter 2020).

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att utforska unga personers perspektiv på fenomenet våld i nära relation. Vidare är syftet att framhäva ungas tankar och åsikter, inom ett fält

som annars domineras av ett vuxenperspektiv, för att kunna bidra till en utveckling av såväl det förebyggande som det behandlande professionella arbetet.

1. Hur konstrueras våld i nära relationer utifrån unga personers reflektioner kring fenomenet?

2. Vilka potentiella risk- och/eller skyddsfaktorer ser unga när det kommer till att bli utsatt för/utöva våld i ungas nära relationer?

1.4 Avgränsning

I denna studie syftar termerna "våld i ungas nära relationer" och "våld i ungas parrelationer" på det fysiska, sexuella, materiella, ekonomiska och/eller psykiska våld som förekommer i ungas intima och/eller romantiska relationer (Socialstyrelsen 2021; Breiding et al. 2015). Våld inom ungas övriga nära relationer, exempelvis relationer till familjemedlemmar eller vänner, har sorterats bort i syfte att avgränsa studien. Vidare förklaring av termerna våld och relationer återfinns i teoriavsnittet.

Det åldersspann som åsyftas vid just "ungas nära relationer" varierar inom den tidigare forskning som studien bygger vidare på. Den lägsta åldern som nämnts har varit 13 år och den högsta har varit 25 år. Därför har studien avgränsats till det åldersspannet. Vid urvalet för fokusgrupperna avgränsades respondenternas åldersspann ytterligare, till 18–25 år.

1.5 Studiens relevans för det sociala arbetet

I Sverige är den forskning som är specifikt inriktad på dödligt våld inom ungas parrelationer samt risk- och skyddsfaktorer gällande ungas våldsutövande och våldsutsatthet begränsad. Därmed saknar professionella inom det sociala arbetet ofta kunskap och verktyg gällande ämnet, vilket i sin tur begränsar den hjälp som nu erbjuds kraftigt. Kritik har framförts kring att den hjälp som i dagens läge finns att tillgå dessutom ofta är anpassad till och framtagen för vuxna (jfr. Sellgren-

Karlsson & Westfelt 2021). Ett av de krav som ställs i 1 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SFS 2001:453), att samhällets socialtjänst skall främja människors sociala trygghet, kan därför tänkas riskera att inte uppnås när det kommer till specifikt unga våldsutsatta.

Det bör också tilläggas att den våldsutsatthet som unga riskerar att hamna i utgör ett brott mot flera av FN:s mänskliga rättigheter - vilka influerar det sociala arbetet såväl i Sverige som övriga världen. Exempel på sådana rättigheter är artikel 3 och artikel 22. Artikel 3 fastslår att alla människor har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet. Artikel 22 fastslår att alla samhällsmedlemmar har rätt till social trygghet och till de nationella åtgärder och/eller mellanfolkligt samarbete som krävs för att upprätthålla ens sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (United Nations International 1948). I de fall då de unga utsatta är under 18 år gamla blir även barnkonventionen aktuell. Bland annat utifrån att artikel 19 inte uppfylls. Denna behandlar alla barns rätt att skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp (UNICEF u.å.).

2. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning som berör fenomenet våld i ungas nära relationer. Materialet från studierna har delats in i underrubriker, vilka berör olika aspekter av fenomenet. Eftersom vår studie genomförts i en svensk kontext har främst studier producerade av skandinaviska forskare valts ut för att presentera forskningsfältet. Den skandinaviska forskningen är dock begränsad och har därför kompletterats med ett mindre antal internationella studier. I avsnittet återkommer Sibel Korkmaz, Per Hellevik och Caroline Øverlien frekvent. Dessa forskare har både gemensamt och enskilt publicerat flera studier om våld i ungas nära relationer.

2.1 Konstruktioner av våldet

Det framgår i flertalet tidigare studier att konstruktioner av våldet har stor betydelse för hur det uppfattas och behandlas av omgivningen samt de inblandade parterna själva (Barter 2009; Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020; Hellevik & Øverlien 2016). Barter (2009) lyfter exempelvis i sin brittiska diskursanalytiska studie om våld i tonåringars nära relationer hur konstruktioner av sexuellt våld tenderar att vara trivialiserande. När det sexuella våld som unga utsätts för exempelvis konstrueras som “experimentellt sex” snarare än just sexuellt våld, uppfattas våldet som mindre allvarligt av omgivningen och den våldsutsatta själv riskerar att se våldet som något “normalt”. I Hellevik, Korkmaz och Øverliens (2020) kvalitativa studie om unga kvinnors upplevelser av våld i nära relationer framkommer liknande resultat. Flera av informanterna beskriver inte tjatsex, att bli tvingad att genomföra sexuella handlingar och liknande typer av sexuellt våld som övergrepp. I stället beskrivs det som situationer som inte känts helt bekväma eller trygga. Vidare framkommer i Hellevik och Øverliens (2016) norska enkätstudie om faktorer kopplade till tonåringars våld i nära relationer att manliga offer för sexuellt våld dessutom kan komma att definiera våldet som positivt. Detta förklaras i studien bland annat utifrån den könade konstruktionen att killar alltid bör vara tacksamma för möjligheten att ha sex.

På ett liknande sätt trivialiseras ungas våldsutsatthet i relation till våldet i vuxnas nära relationer, eftersom våldet mellan ungdomar ofta konstrueras som mindre allvarligt (Barter 2009). Bland annat pekas faktorer som att vuxna ofta bor ihop eller är gifta, delar ekonomi och har barn tillsammans ut som anledningar till att det är svårare för vuxna våldsutsatta att lämna en partner som utövar våld (Hellevik & Øverlien 2016). Våld mot kvinnor är idag dessutom främst konstruerat utifrån vuxna våldsutövare, vilket gör att de unga våldsutsatta ofta har svårt att identifiera sig med den stereotyp som den "slagna kvinnan" och "vanlig" kvinnomisshandel utgör (Gottzén & Korkmaz 2013). Flera informanter i Gottzén & Korkmaz (2013) kvalitativa studie om killars våld mot tjejer i nära relationer gör en särskiljning mellan sig själva och just gifta våldsutövare respektive våldsutsatta. Studien är baserad på kvalitativa intervjuer med svenska våldsutövande killar och våldsutsatta tjejer, vilka samtliga genomgår eller har genomgått frivillig behandling kopplad till våldet. En informant som utövat våld mot sin flickvän beskriver exempelvis att hans vänner inte skulle kunna koppla ihop bilden av "någon som misshandlar sin hustru" med bilden av honom som "en bra kille".

I Korkmaz & Øverliens kvalitativa studie (2020) om respons på våldet och dess koppling till de våldsutsattas resiliens, vilken är en delstudie i Korkmaz avhandling, framgår tydligt vikten av omgivningens konstruktioner av våldet. Den respons som föräldrar, skola och vänner ger på våldet kan såväl avsluta det som möjliggöra att det fortgår. Exempelvis kan en förälder som identifierar sitt barn som våldsutsatt hjälpa hen att avsluta relationen med den våldsutövande parten. På samma sätt kan föräldrar som identifierar sina barn som våldsutsatta trycka ner dem ytterligare, genom att konstruera våldet som den våldsutsattas ansvar. En informant berättar exempelvis att föräldrarna ifrågasatt den dåvarande våldsutövande pojkvännens beteende, men vid samma tillfälle också kallat henne för dum och skuldbelagt henne för sin utsatthet (Korkmaz & Øverlien 2020).

Även konstruktioner av hur en är en bra eller dålig partner och andra aspekter av att vara i en relation är viktiga att analysera för att vidare förstå hur våldet definieras av de inblandade själva samt omgivningen. Davies (2019) lyfter detta i

sin studie om unga tjejers inställningar till vad som är okej och inte inom nära förhållanden. Studien är baserad på en kvantitativ enkät som genomfördes i brittiska skolor samt kvalitativa intervjuer med brittiska unga kvinnor som varit utsatta för våld. De ungas konstruktioner av exempelvis sin könsidentitet, sin sexualitet och "bra" respektive "dåliga" förhållanden kan hjälpa professionella att upptäcka viktiga mönster vid våld inom ungas nära relationer. Flera informanter i Davies (2019) studie tenderade exempelvis att rättfärdiga våldet de blivit utsatta för utifrån sina konstruktioner av sig själva som dåliga flickvänner.

2.2 Våldets koppling till genus och intersektionalitet

Förekomsten av våldsutsatthet och våldsutövande skiljer sig mellan de binära könen, vilket i Hellevik och Øverliens (2016) studie om faktorer kopplade till tonåringars våld i nära relationer förklaras utifrån genusrelaterade handlings- och beteendemönster. Exempelvis kan den kontroll som manliga våldsutövare använder mot den våldsutsatta i heterosexuella förhållanden kopplas till den strukturella könsmaktsordningen. Gottzén och Korkmaz (2013) skildrar även i sin studie om killars våld mot tjejer i nära relationer hur killar ibland använder våld för att upprätthålla sin maskulinitet när de inte har andra resurser att tillgå. Vidare framgår även att tjejer tenderar att bedömas som "slagbara" av sin partner och/eller omgivningen om de inte lever upp till det som förväntas av dem utifrån stereotypa könsroller. Det är alltså graden av uppnådd femininitet och maskulinitet som avgör huruvida det anses fel att slå en kvinna eller inte (Gottzén & Korkmaz 2013).

I sin studie kring hur ungas våldsamma relationer avslutas understryker Korkmaz (2021) vikten av att studera könsroller för att förstå det våld unga tjejer utsätts för i heterosexuella förhållanden. Studien är en delstudie i Korkmaz avhandling och baseras på kvalitativa intervjuer med ungdomar som varit utsatta för våld i en romantisk relation. Korkmaz (2021) lyfter hur föreställningar om könsroller kan hindra en kvinnlig våldsutsatt från att lämna sin manliga partner. Strävan efter att vara tillräckligt "bra" för att få vara någons flickvän är ett exempel på detta. Vidare lyfts hur tjejer genom sin roll som någons flickvän kan stärka sin egen

femininitet och därför stannar i en relation trots sin våldsutsatthet (Korkmaz 2021). Hellevik, Korkmaz och Øverlien (2020) pekar även på hur de stereotypa könsrollerna leder till att kvinnor alltid förväntas "ställa upp" på sex, trots att de egentligen inte vill - vilket utgör en form av sexuellt våld.

Aspekter kring kön, ålder och vilken typ av relation det handlar om samspelar intersektionellt när våld uppstår i ungas nära relationer (Hellevik, Korkmaz & Øverliens 2020). Detta framkommer även i Barters (2009) studie om våld i tonåringars nära relationer, där etnicitet och sexuell läggning läggs fram som ytterligare avgörande faktorer vid våldsutsatthet och hjälpsökande. Vidare lyfter Korkmaz (2021) att utsattheten ökar vid våld i samkönade relationer, då dessa personer sällan inkluderas i forskning kring eller konstruktioner av fenomenet våld i nära relation. Benägenheten att anmäla är även mindre inom gruppen homosexuella våldsutsatta, då det ofta förekommer rädsla för homofobiskt bemötande från myndigheter (Korkmaz 2021).

2.3 Våldsutövarens perspektiv

Gottzén och Korkmaz (2013) studie om killars våld mot tjejer i nära relationer ger en inblick i såväl våldsutövares som våldsutsattas perspektiv på våldet. Studien visar att den våldsutövande parten i en relation använder olika strategier för att positionera sig själv och därigenom framställa sina handlingar på ett alternativt, ofta mindre allvarligt, sätt. Samtliga informanter har visserligen erkänt sitt våldsutövande och även frivilligt sökt behandling, men i flera fall skjuter de genom sina berättelser över allt större ansvar på tjejerna. Bland annat är det vanligt bland informanterna att lyfta fram tjejernas personliga brister som ett sätt att begripliggöra våldet. En informant lyfte den tidigare flickvännens låga självkänsla som en anledning till att han kände sig trängd och därmed agerade aggressivt mot henne. En annan informant pekade på den tidigare flickvännens brister i sitt föräldraskap som något som ledde fram till hans våldshandlingar mot henne. Även att tjejerna ska ha provocerat fram våldet är en vanlig förklaring som killarna lägger fram i sina berättelser. Sådan kontextualisering gör att våldet i större utsträckning ursäktas av både omgivningen och de inblandade själva

(Gottzén & Korkmaz 2013).

Flera våldsutövande informanter i Gottzén och Korkmaz (2013) studie försöker återkommande att omdefiniera våldet och därigenom också sin egen roll. Denna strategi kan användas för att påverka omgivningens syn på våldet, vilken analyseras i Korkmaz och Øverliens (2020) studie om respons på våldet och dess koppling till de våldsutsattas resiliens. I Gottzén & Korkmaz (2013) studie menar en informant exempelvis att våldet inte bör beskrivas eller tolkas som våld, utan snarare ett bråk, och han känner sig kränkt över att han riskerar att porträtteras som en kvinnomisshandlare. Han kan sträcka sig till att ha betett sig "idiotiskt", men inte mer än så. Våldsutövarens sociala nätverk, exempelvis manliga kompisar och föräldrar, kan även hjälpa eller uppmuntra våldsutövaren att omdefiniera våldet och på så sätt underminera offret. Ursäkter som *"du måste ju få kontrollera din kvinna"* eller *"min son skulle aldrig skada någon"* kan användas för att försvara våldsutövarens handlingar. Den sociala omgivningens konstruktioner av våldet påverkas av hur våldsutövaren tidigare karaktäriserats. En kille som tidigare inte karaktäriserats som aggressiv eller liknande blir lättare att försvara (ibid.).

Forskningen kring våldsutövare inom samkönade relationer är knapp. Denna grupp av unga våldsutövare representeras dock, om än i mindre skala, i en rapport som Stiftelsen 1000 möjligheter sammanställt (2020). Stiftelsen 1000 möjligheter ansvarar för hemsidan ungarelationer.se, vilken fungerar som en ungdomsanpassad motsvarighet till Kvinnofridslinjen för våldsutsatta samt Välj att sluta som riktar sig till våldsutövare. Ett år efter hemsidans lansering har en rapport sammanställts med olika typer av statistik samt specifika citat från de chattsamtal som genomförts. Eftersom antalet våldsutövare inom samkönade relationer som sökt hjälp via hemsidan inte är stort, totalt 11 personer, betonas att resultatet inte bör generaliseras. I brist på annan forskning lyfts dock deras berättelser i syfte att vidga bilden av den våldsutövande parten i ungas nära relationer. I rapporten framgår att det vanligaste våldsutövarna tar upp är problem med svartsjuka och kontrollbehov, vilket också är vanligast bland de heterosexuella våldsutövarna. En ungdom beskriver svartsjukan som något hen

lider av, vilket ger bilden av att hen lägger över ansvaret för våldet på sig själv. Vidare uppger två av de unga våldsutövarna som citeras att de utsatt sina partners för sexuellt våld, varav den ena kopplar handlingarna till sin porrkonsumtion. Hen menar att det hela började i samband med att hen började konsumera porr. Vidare beskriver hen det som att makt över någon annan är upphetsande samt att det känns skönt att få vara den som äntligen sparkar på någon (Stiftelsen 1000 möjligheter 2020). Detta uttalande kan kopplas till Barters (2009) studie om våld i tonåringars nära relationer, vilken visar på att unga manliga homosexuella i större utsträckning utövar maskulin dominans än unga manliga heterosexuella. Att uppvisa en form av "super-maskulinitet" antas vara en slags överlevnadsstrategi som används för att slippa bli förnedrad av sina jämnåriga (ibid.).

2.4 Den våldsutsattas perspektiv

Som nämnt i avsnittet ovan ger Gottzén och Korkmaz studie (2013) om killars våld mot tjejer i nära relationer inblick i de våldsutsattas perspektiv. Tjejerna lägger i sina berättelser tydligt ansvaret på killen som utsatt dem, men de skiljer sig i hur de förklarar bakgrunden till killens handlingar. En informant beskriver att hennes tidigare pojkvän kontrollerade henne och ville att hon skulle vara hans "lilla hemmafru", utifrån förklaringen att han var väldigt konservativ och traditionell. Flera av informanterna lägger även fram patologiska anledningar till att deras tidigare pojkvänner brukat våld, exempelvis genom att kalla dem psykopater. Samtidigt vill en informant inte ursäkta våldsutövaren genom att "skylla" på hans depression (Gottzén & Korkmaz 2013).

Tjejernas berättelser i Gottzén och Korkmaz studie (2013) visar på hur våld i nära relationer med tiden normaliseras och hur den våldsutsatta gått från att i början av förhållandet "sväva på moln" till att ha blivit utsatt för allt grövre våld. Detta kan associeras till den normaliseringsprocess som Barter (2009) redogör för i sin studie. En informant berättar om hur hon tappade alltmer kontroll och handlingsförmåga, utan att först märka det själv. En annan informant beskriver det som att våldet "smög sig på", men anklagar samtidigt sig själv för att hon stannade kvar trots att hon egentligen förstod att det den dåvarande pojkvännen

gjorde var fel (Gottzén & Korkmaz 2013). Sådan självanklagan visar sig också i resultatet vid andra studier, exempelvis Davies (2019) studie. Informanterna i studien är tydliga med att de som utövat våldet mot dem gjort fel, men beskriver samtidigt ofta anledningen till våldet utifrån något de själva gjort. På så sätt för de över ansvaret på sig själva för att de fick våldsutövaren att utöva våldet (Davies 2019).

Hellevik, Korkmaz och Øverlien (2020) lyfter i sin studie om unga kvinnors upplevelser av våldsutsatthet hur flera utsatta tar tydligt avstånd från våld - förutom när det gäller dem själva. Informanterna kan peka ut exempelvis kontrollerande beteende som något som inte är okej, men när den egna partnern utövar sådant beteende är det svårt för den våldsutsatta att identifiera våldet. I stället beskrivs beteendet då vara en följd av partnerns dåliga humör, snarare än en våldshandling. På samma sätt redogör informanterna i Davies (2019) studie för att de anser jämställdhet som något viktigt, att de har nolltolerans för våld i nära relationer samt att de är säkra på vad de tycker är sunt och inte i ett förhållande. Dessa redogörelser visar sig dock, likt i Hellevik, Korkmaz och Øverliens (2020) studie, vara svåra för våldsutsatta att upprätthålla i praktiken. Davies (2019) härleder tjejernas syn på den egna våldsutsattheten till hur de påverkas av könsroller. Normativa könsroller påverkar tjejerna till att dels trivialisera sina egna reaktioner, utifrån stereotypen att tjejer är överdrivna i sina känslor, samt att ursäkta sina manliga partners våldshandlingar, utifrån stereotypen att exempelvis svartsjuka och kontrollerande beteende är ett maskulint naturligt drag. Detta trots att de i grunden visar på en strävan efter nolltolerans mot våldet (ibid.).

Korkmaz och Øverlien (2020) lyfter i sin studie om respons på våldet och dess koppling till de våldsutsattas resiliens hur paradoxal resiliens används av våldsutsatta. Den våldsutsattas handlingar som av omgivningen ibland kan tolkas som destruktiva, kan istället utgöra en form av strategiskt självförsvar. Exempelvis kan att “gå med på” sex vara en handling som av omgivningen tolkas som motsatsen till resiliens, medan det för den våldsutsatta innebär att hen undviker ytterligare fara. Det den våldsutsatta då använt sig av är paradoxal resiliens (Korkmaz & Øverlien 2020). Den paradoxala resiliensen kan också

användas av våldsutsatta i samkönade relationer när det exempelvis föreligger ett hot om att ens sexuella läggning ska avslöjas. I rapporten som Stiftelsen 1000 Möjligheter (2020) sammanställt menar exempelvis en hjälpsökande våldsutsatt att hon är rädd för sin flickvän, men stannar kvar i förhållandet eftersom de är tillsammans i hemlighet och familjen inte vet om hennes sexuella läggning.

2.5 Riskfaktorer och skyddsfaktorer

I Hellevik och Øverliens (2016) studie om faktorer kopplade till tonåringars våld i nära relationer framkommer både risk- och skyddsfaktorer för våldsutsatthet och våldsutövning. I studien lyfts bland annat att våld i hemmet under barndomen ökar risken för att själv utöva eller bli utsatt för våld i nära relationer. Även Barter (2009) lyfter denna riskfaktor i sin studie om våld i tonåringars nära relationer och förklarar den delvis utifrån normaliseringsprocessen. Våldets frekventa förekomst under barndomen gör att våld i framtiden kan komma att uppfattas som ett förväntat och normalt beteende (ibid.).

Hellevik och Øverlien (2016) framhäver att ungdomar som har en äldre partner löper en högre risk för att bli utsatta för samtliga former av våld i nära relationer. Anledningen till varför åldersskillnad ökar risken har dock inte kunnat fastställas - men maktstrukturer tros ha stor inverkan. Korkmaz, Øverlien och Lagerlöfs (2020) enkätbaserade delstudie om våld i ungas nära relationer, vilken ingår i Korkmaz avhandling, visar hur exempelvis äldre män ofta är fysiskt starkare än unga tjejer. Det innebär att männen kan utöva fysiskt och sexuellt våld enklare än mot någon i samma ålder eller av samma kön.

Korkmaz och Øverlien (2020) för fram brist på tidigare erfarenheter av nära relationer som en riskfaktor i sin studie om respons på våldet och dess koppling till de våldsutsattas resiliens. I studien framkommer att de unga lyfter denna riskfaktor oavsett hur länge förhållandet pågick och hur seriöst de ansåg att förhållandet var. Vidare lyfter Hellevik, Korkmaz och Øverlien (2020) i sin studie om unga kvinnors upplevelser av våld i nära relationer hur bristen på tidigare erfarenhet av nära relationer är en extra stor riskfaktor vid sexuellt våld. Detta

hänvisas till internaliserade genusnormer där manlig sexualitet anses vara ständig och i behov av tillfredställning, medan den kvinnliga sexualiteten anses passiv och anpassningsbar utifrån den manliga lusten. En person som då saknar tidigare erfarenhet av en intim relation kan utifrån dessa normer "gå med på" sexuellt våld utan att vara medveten om det (Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020).

Nick Stanley et al. (2016) undersöker i sin kvalitativa studie, vilken är genomförd i fem europeiska länder, samband mellan porrkonsumtion och sexuellt våld. I denna lyfts sexuella vanor som en möjlig riskfaktor för våld i ungas nära relationer. Bland annat pekar resultatet på ett samband mellan regelbunden porrkonsumtion och sexuell våldsutövning bland killar. Studien visar även att regelbunden porrkonsumtion ökade risken för sexuell våldsutövning via digitala medier. Stanley et al. (2016) menar att tidig exponering för porr kan bidra till en normaliserad syn på våldsporr och maskulint maktutövande vid sexuella möten. Likt Stanley et al. (2016) har Hellevik och Øverlien (2016) funnit ett samband mellan sexuellt beteende och våld i ungas nära relationer. De fann att personer som haft en tidig sexdebut samt flera sexuella partners löper en ökad risk för att bli våldsutsatta i nära relation.

Resultaten i såväl Helleviks och Øverliens (2016) som Barters (2009) studier visar på könsrelaterade normer som en stor riskfaktor när det kommer till våld i ungas nära relationer. Resultaten går i linje med Gottzén och Korkmaz (2013) studie om killars våld mot tjejer. Studien visar att risken för att utöva våld ökar bland de killar som instämmer i stereotypa påståenden om könsroller, vilket vidare kan kopplas till normer kring maskulinitet. Gottzén och Korkmaz (2013) redogör även för hur vänskapsrelationer mellan tjejer ökar risken för våldsutsatthet om de kvinnliga vännerna även de ingår i förhållanden där våld förekommer. På samma vis ökar risken för att utöva våld bland killar om våld är vanligt förekommande inom deras vänskapsrelationer. De ungas sociala relationer till jämnåriga tas även upp i Helleviks och Øverliens (2016) studie. Resultatet visar att mobbning ökade risken för psykiskt och sexuellt våld i ungas nära relationer, men inte påverkade risken för fysiskt eller digitalt våld.

Digitala verktyg har i flera studier visat sig utgöra såväl risk- som skyddsfaktorer. Exempelvis lyfter Hellevik och Øverlien (2016) att våld ofta förekommer via sms, genom vilka våldsutövaren kontrollerar och hotar den våldsutsatta. Den förväntade tillgängligheten via sociala medier och sms gör det svårare för unga våldsutsatta att lämna förövaren. Ungdomars vana vid digitala verktyg kan dock fungera som en skyddsfaktor, då många använder dessa för att exempelvis kontakta hjälp eller dokumentera våldet. Att använda sin mobiltelefon som en skyddsfaktor på detta sätt lyfts i flertalet studier och fyller en stor trygghetsroll i unga våldsutsattas liv (Hellevik & Øverlien 2016; Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020).

Huruvida skolgången kan kopplas till risk- och/eller skyddsfaktorer är inte fastställt. Hellevik och Øverlien (2016) lyfter i sin studie låga betyg och problematisk skolgång som en riskfaktor. Detta står i motsats till det resultat Korkmaz, Øverlien och Lagerlöf (2020) redogör för. Deras resultat visar att det inte går att fastställa en kausalitet mellan sämre skolgång och ökad risk för våld i ungas nära relationer. Studierna är genomförda med ett mellanrum på fyra år, vilket kan tänkas indikera ett behov av att utvärdera och undersöka risk- och skyddsfaktorer över tid, eftersom de kan vara föränderliga.

Flertalet studier visar på vikten av att analysera olika risk- och skyddsfaktorer utifrån faktumet att de samverkar. Risk- och skyddsfaktorer kan sällan anses spela en stor roll för varken ökad förekomst eller motverkan av våld helt på egen hand (Korkmaz 2021; Barter 2009; Gottzén & Korkmaz 2013). Exempelvis lyfter Barter (2009) i sin studie att kunskap om risk- och skyddsfaktorer kan bidra till utveckling av metoder som kan förhindra våld i ungas nära relationer, men att faktorerna bör ses i relation till våldets inverkan och avsikt. Genom att endast se till risk- och skyddsfaktorer menar Barter (2009) att våld i ungas nära relationer riskerar att konstrueras som ett socialt problem med individualistiska lösningar. Våldets avsikt, sammanhang och effekter är viktigt vid analys för att förstå både den våldsutsatta och våldsutövaren. Vidare förefaller även en risk att de ungas förmåga att själva påverka sina liv och de situationer som uppstår i förhållande till våldet förbises (Barter 2009). Korkmaz (2021) redogör exempelvis för vilken

effekt de ungas självförtroende har i sin studie kring hur ungas våldsamma relationer avslutas. Resultatet påvisar hur ett bra självförtroende ökar den våldsutsattas egen handlingskraft och därmed fungerar som en skyddsfaktor. På samma sätt kan ett lågt självförtroende öka risken att både att ingå och stanna kvar i våldsamma relationer (Korkmaz 2021).

2.6 Att berätta eller inte berätta

Gottzén och Korkmaz (2013) lyfter i sin studie om killars våld mot tjejer i nära relationer att det för såväl våldsutsatta som våldsutövare kan vara svårt att berätta för omgivningen om våldet och söka hjälp, bland annat på grund av skam- och skuldkänslor. En informant som varit utsatt för våld uttrycker exempelvis att hon tänkte att det var hennes fel och att hon därför undvek att prata om våldet till följd av skam. På samma sätt beskriver en informant som utövat våld att han undvek att berätta eftersom han var rädd för att hans familj och vänner skulle skämmas över honom. Även Barter (2009) lyfter i sin studie om våld i tonåringars nära relationer hur skammen kan få ungdomar att undvika att söka stöd, speciellt hos vuxna, eftersom ungdomarna då är rädda för att bli kritiserade. Våldet ses dessutom som en privat angelägenhet, vilket ökar omgivningens stigmatisering av både de våldsutsatta och våldsutövarna (Gottzén & Korkmaz 2013).

Korkmaz (2021) lägger stort fokus på så kallade barriärer och broar i sin studie kring hur ungas våldsamma relationer avslutas. Exempel på sådana barriärer är ovan nämnda skam, skuld och stigmatisering. Barriärerna utgör alltså de faktorer som hindrar ungdomen, oavsett om hen är utsatt för eller utövar våld, från att berätta och söka hjälp. Andra barriärer som Korkmaz (2021) lyfter är bland annat att den våldsutsatta ofta går i samma skola eller klass som våldsutövaren och på så sätt inte kan fly våldet även om hen skulle vilja. Ytterligare en barriär som uppstår just för unga våldsutsatta är om föräldrarna förbjudit ungdomen att ingå i en relation, eftersom hen då måste avslöja att hen brutit reglerna om hen ska kunna söka stöd hos vuxna (ibid.). En annan barriär som kan uppstå i relation till föräldrarna är att ungdomen inte vill bidra till oro och därför undanhåller informationen om våldet (Gottzén & Korkmaz 2013). En barriär som

framkommer i flera studier är att våldsutsatta och våldsutövande ungdomar inte själva är medvetna om att det är våld de utsätts för eller utövar. Detta leder till att de inte berättar om våldet eller söker stöd (Gottzén & Korkmaz 2013; Korkmaz 2021; Davies 2019; Stiftelsen 1000 Möjligheter 2020).

De så kallade broarna utgörs av de faktorer som leder till att våldet får ett slut, exempelvis att en förälder hjälper en våldsutsatt ungdom att lämna (Korkmaz 2021). När våldsutsatta tjejer väljer att berätta för omgivningen är det enligt både Gottzén och Korkmaz (2013) studie samt Stiftelsen 1000 Möjligheters (2020) rapport främst kvinnliga jämnåriga de vänder sig till. Det sociala nätverket utgör därmed en viktig bro. Det är dock vanligt att både våldsutsatta och våldsutövare ofta väljer att endast berätta om delar av våldet, även i samtal med professionella. Hellevik, Korkmaz och Øverliens (2020) studie visar på att våldsutsatta ungdomar ibland undviker att berätta för exempelvis psykologkontakter om våldet eftersom de inte vill höra att de borde lämna relationen. För att till slut våga lämna krävs ofta att den våldsutsatta först når en avgörande vändpunkt (Korkmaz 2021).

3. Teori

I följande avsnitt redogörs för de teoretiska perspektiv och begrepp som använts vid analys av empirin. Konstruktivism och intersektionalitet är perspektiv som tillsammans med begreppen makt och genus ansågs öppna för möjligheten att även koppla resultatet och dess analys till strukturella faktorer. Vidare klargörs också definitionen av våld i ungas nära relationer samt hur våldet teoretiskt samt praktiskt fungerar och påverkar såväl den våldsutsatta som våldsutövaren.

3.1 Konstruktivism

I enlighet med en stor del tidigare forskning utgår studien från ett konstruktivistiskt perspektiv, eftersom detta i tidigare forskning antas ha en avgörande roll för hur våldet i ungas nära relationer definieras och behandlas av omgivningen och de inblandade parterna själva (se exempelvis: Davies 2019; Korkmaz & Øverlien 2020). Sådana konstruktioner kan exempelvis leda till att våldet i slutändan anmäls, eller inte anmäls. Begreppet konstruktivism syftar på den ontologiska ståndpunkten att objekt och fenomen får sin mening genom sociala interaktioner. Det är människor, i egenskap av sociala aktörer, som skapar och återskapar verkligheten genom språkliga konstruktioner av den (Foucault 2002). De konstruktioner människor gör grundar sig i hur vi tolkar och förstår vår omgivning, vilket i sin tur påverkas av det sociala sammanhang vi befinner oss i. Detta innebär också att verkligheten är ständigt föränderlig och relativ. Förutom att konstruktioner skapas vid social interaktion kan även media spela en stor roll i hur vi tolkar och förstår vår omgivning. Vår uppfattning av ett socialt problems omfattning formas utifrån hur mycket och på vilket sätt media framställer problematiken (jfr. Loseke 2003).

Genom konstruktioner fylls olika kategorier, exempelvis kategorin ungdomar, med språkligt innehåll - även kallat diskurser. Att skapa och använda diskurser upprätthåller sedan normer som vi gemensamt konstruerat (Foucault 1993). Dessa gemensamma normer kan liknas vid en gemensam referensram, inom vilken vi kategoriserar olika fenomen och beteenden som bra eller dåliga, normriktiga eller

avvikande. Agerande som avviker från normen leder ofta till social bestraffning, då omgivningen inte vill erkänna avvikarens konstruktioner av verkligheten. Exempelvis kan den våldsutsattas upplevelser vid våld i nära relation komma att förminskas och stigmatiseras om omgivningen inte delar den våldsutsattas uppfattning (jfr. Sahlin 2013; Foucault 1993). Även skuldbeläggning utgör ofta en del av den sociala bestraffningen av individer som avviker från normen. Vid våld i nära relation kan det innebära att den våldsutsatta konstrueras som den som bär skuld för sin utsatthet, snarare än att skulden läggs på strukturella faktorer eller våldsutövaren (jfr. Loseke 2003).

3.2 Intersektionalitet

Intersektionalitet används för att synliggöra och förstå maktstrukturer, såväl mellan som inom grupper. Individer som tillhör samma kategori, exempelvis unga, står inför olika förutsättningar, möjligheter och svårigheter beroende på vilka ytterligare kategorier de tillhör. Ju fler kategorier som korsas, desto mer komplex blir en maktanalys (Mattsson 2021). Vid våld i ungas nära relationer samexisterar flera kategorier, bland annat kön, relationstyp, ålder, klass och sexualitet. Beroende på vilka kategorier den våldsutsatta respektive våldsutövaren tillhör och hur dessa kategorier samspelar skapas potentiella risk- och skyddsfaktorer, både för att bli utsatt för våld och för att utöva våld (jfr. Nilsson & Lövkrona 2020).

3.3 Makt

Makt kan förklaras som en hierarkisk kategorisering av människor både på individuell och strukturell nivå. Dessa kategoriseringar är institutionellt skapade, exempelvis genom ekonomi och politik, och upprätthålls genom socialt agerande (Mattsson 2021). I en våldsam relation skapar sig våldsutövaren ett maktövertag genom att utföra våldshandlingar gentemot sin partner. Våldet kan tolkas som ett uttryck för en upplevd maktlöshet hos utövaren, exempelvis då hen inte fått sin vilja igenom och därmed känner sig underlägsen i förhållande till den våldsutsatta. Ur ett strukturellt perspektiv kan maktförhållandet mellan våldsutsatt och

våldsutövare dock bedömas annorlunda, utifrån argumentet att möjligheten att överhuvudtaget bruka våld mot någon annan grundar sig i ett maktövertag (Nilsson & Lövkrona 2020). Hur makt bedöms och tolkas påverkas således av konstruktionen av våldet samt ur vilket perspektiv maktförhållandet studeras. När begreppet makt används vid studier kring våld i ungas nära relationer är det viktigt att se till maktaspekten mellan våldsförövare och våldsutsatt - en makt som kan hänvisas till det ojämställda förhållandet mellan de binära könen, även kallat könsmaktsordningen (ibid.).

3.4 Genus

Föreställningen om de binära könens skillnader hänvisas inte sällan till biologiska förklaringar, exempelvis att kvinnor rent biologiskt skulle vara mer omhändertagande än män. Sådana förklaringar osynliggör kulturella och sociala faktorers påverkan på hur kön, könsidentitet och könsuttryck konstrueras (Esseveld & Mulinari 2015). Genusteoretiker menar istället att eventuella skillnader kan härledas till normer, kultur och tradition, eftersom de anses vara socialt konstruerade, föränderliga och präglade av könsmaktsordningen. Utifrån sociala konstruktioner skapas sedan uppfattningar om maskulinitet och femininitet. Föreställningar och förväntningar på beteenden och egenskaper kopplade till biologiskt kön påverkar sedan huruvida en persons handlingar uppfattas som socialt acceptabla eller inte (Nilsson & Lövkrona 2020; Esseveld & Mulinari 2015).

Maskulinitet konstrueras ofta utifrån maktövertag. Maskulinitetens innehåll är inte bestämt, utan uppstår utifrån en strävan att inte vara feminin. Det är således normativa uppfattningar om femininitet som styr vad som i sin tur anses maskulint. Konstruktioner av femininitet genomsyras ofta av egenskaper såsom att vara känslosam och i behov av skydd. Maskulinitet tillskrivs i motsats till detta egenskaperna lugn och beskyddande. Vidare innefattar även maskulinitet vissa egenskaper som skapar en acceptans för patriarkala uttryck och i viss mån våldsamt beteende (Nilsson & Lövkrona 2020; Bengs & Wiklund 2015; Esseveld & Mulinari 2015).

Könsmaktsordningen är tillämpbar vid analys av våld i ungas nära relationer eftersom den skapar en hierarkisk indelning av de binära könen, där maskulinitet tillskrivs mer makt och handlingsutrymme både på strukturell och individuell nivå (Nilsson & Lövkrona 2020). Även vid våld i samkönade relationer är könsmaktsordningen applicerbar. Könsmaktsordningen fokuserar visserligen ofta på biologiska kön, men berör likväl de patriarkala strukturer som existerar inom alla former av relationer. Patriarkala strukturer påverkar hur kön konstrueras och utifrån dessa skapas maktordningar, även inom förhållanden som inte är heterosexuella (ibid.).

Trots att genusteorins främsta fokus ligger på sociala konstruktioner av kön, kan det ibland vara nödvändigt att inkludera fysisk skillnad mellan de binära könen för att synliggöra förtryck. Exempelvis kan fysiskt våld inom en heterosexuell cis-relation till viss del möjliggöras på grund av fysiska skillnader, då den manligt kodade kroppen ofta är fysiskt starkare än den kvinnligt kodade kroppen (jfr. Björk & Hedenus 2015). Det bör dock tilläggas att förekomsten av fysiskt våld inte alltid har en förbindelse till fysisk överlägsenhet - våldet kan likväl grunda sig i andra former av övertag, exempelvis makt utifrån faktorer som åldersskillnad eller social status (jfr. Åhman 2020).

3.5 Våld

3.5.1 Definition av våld i ungas nära relationer

I nuläget saknas en global definition av vad våld i ungas nära relationer är och en terminologisk diskussion angående hur fenomenet ska benämnas pågår. Vissa länder benämner fenomenet som “teen dating violence”, “teenage intimate violence and abuse” och/eller “youth intimate partner violence” (Korkmaz 2021). Nedan har definitionen delats upp i vilket våld respektive vilka relationer som åsyftas i just denna studie om våld i ungas nära relationer.

I studien innefattar termen våld allt det våld som ingår i Socialstyrelsens (2021)

definition - fysiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt, digitalt och/eller psykiskt våld samt försummelse. Nedan följer några av de exempel på samtliga av dessa former av våld, vilka ofta kombineras av våldsutövaren, som Socialstyrelsen (2021) redogör för.

- Fysiskt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis får motta örfilar, slag med tillhyggen eller stryptag.
- Sexuellt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis utsätts för sexuella trakasserier eller tvingas till sexuella handlingar såsom att ha samlag eller konsumera pornografi mot sin vilja.
- Materiellt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis blir bestulen på sina värdesaker eller får sina tillhörigheter förstörda.
- Ekonomiskt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis blir tvingad att utföra ekonomiska olagligheter eller begränsas ekonomiskt.
- Digitalt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis får hotfulla SMS skickade till sig eller kontrolleras via GPS.
- Psykiskt våld kan innebära att den våldsutsatta exempelvis utsätts för hot, nedsättande kommentarer, trakasserier, kontroll eller social isolering.
- Försummelse kan innebära att den våldsutsatta exempelvis inte får den medicin, hygien eller mat som hen behöver.

Den så kallade våldspyramiden (figur 1) är inte en teoretisk modell, utan snarare ett verktyg som används av yrkesverksamma för att illustrera vad som kan vara våld (jfr. Jansson u.å; Förenade tjej-, trans- och ungdomsjourer u.å). Den visar också på hur lindrigare våld kan lägga grunden för grövre våld. Figuren redogör för konkreta exempel på vad våld är samt kategoriserar våldet i olika nivåer. De lägre nivåerna representerar sådant våld som klassas som mindre allvarligt av omgivningen men sker i större utsträckning. Ju högre nivå, desto högre är allvarlighetsgraden samtidigt som förekomsten är lägre. Då de lägre nivåerna normaliseras genom sociala konstruktioner av våld minskar steget upp till nästa nivå av våld. Det är alltså mer troligt att våldet på nästa nivå inte längre ses som så allvarligt om våld på den lägsta nivån blivit en del av vardagen (ibid.).

Figur 1: Våldspyramiden (Förenade tjej-, trans- och ungdomsjourer u.å).

Vilka relationer som åsyftas vid benämningen av fenomenet våld i ungas nära relationer är ännu inte gemensamt fastställt inom fältet (Korkmaz 2021). I denna studie har vi valt att utgå från den definition som The Center for Disease Control and Prevention, förkortat CDC, tagit fram. CDC definierar nuvarande/tidigare partner, pojkvän/flickvän, relation på dejtingnivå samt regelbunden sexuell relation som de relationer som är aktuella när det kommer till våld i ungas nära relationer (Breiding et al. 2015). Samtliga av dessa relationer sammanfattas i studien till "nära relation" för att underlätta för läsaren.

3.5.2 Våldets psykologi och strukturer

Att vara "i" eller "ur" en våldsam relation har visat sig ha stor betydelse för hur våldsutsatta ser på våldet. Det visar sig i skillnader mellan hur våld rapporteras

gällande en nuvarande relation respektive hur våld rapporteras gällande en tidigare relation (Lundgren et al. 2001). Sådana skillnader kan härledas till teorin om våldets normaliseringsprocess. Denna process handlar om hur såväl våldsutsatt som våldsutövare successivt anpassar sig själva och sina liv till återkommande inslag av våld, vilket innebär att våldet normaliseras. Båda parter förlorar på så sätt greppet om vad som kan anses "normalt" - vad som är gott och ont, vad som är kärlek och hat, vad som är rätt eller fel. Det är våldsutövaren som styr situationen utifrån sin världsbild, vilken inte sällan innefattar att se den våldsutsatta som äcklig, värdelös eller provocerande. I takt med att våldet normaliseras internaliserar den våldsutsatta denna bild av sig själv, vilket också påverkar inställningen till våldet. Den negativa självbilden gör att den våldsutsatta tenderar att se sig själv som problemet och därmed också som någon som behöver "uppfostras" eller förtjänar att bli straffad med våld (Nilsson & Lövkrona 2020). Lundberg et al. (2001) menar att den våldsutsatta med hög sannolikhet kommer att behöva hjälp av omgivningen att lämna relationen om normaliseringsprocessen gått så långt som till internaliseringen.

Våldets normaliseringsprocess ingår även i modellen uppbrottstrappan, vilken illustrerar de hinder som kan uppstå för en våldsutsatt som vill lämna en våldsam relation. Modellen inkluderar utöver normalisering även beroende, isolering, skuld och skam, rädsla samt brister i bemötande. Modellen kan appliceras på olika grupper som är extra marginaliserade, exempelvis missbrukare och våldsutsatta i samkönade relationer, och bidrar på så vis till en intersektionell analys av våldet eftersom hinder som är specifika för olika grupper lyfts fram (Holmberg & Smirthwaite 2014).

Vidare innefattar våldets normaliseringsprocess tre mekanismer: kontroll i gärningsögonblicket, isolering samt växling mellan våld och värme. Med kontroll menas att våldsutövaren inte agerar i blint raseri, utan utövar ett utstuderat våld. Exempelvis utövas våldet sällan offentligt, eftersom våldsutövaren inte vill upptäckas av omgivningen. Mekanismen isolering syftar på att de handlingar som till en början kan uppfattas som romantiska, exempelvis att våldsutövaren skjutsar den våldsutsatta överallt, sedan övergår i alltmer kontrollerande handlingar,

exempelvis att gömma den våldsutsattas telefon eller hindra den våldsutsatta från att träffa sina vänner. Slutligen används växelspelet mellan våld och värme av våldsutövaren för att stärka sin kontroll, exempelvis genom att efter att ha utövat fysiskt våld plåstra om den våldsutsatta och lova att det aldrig kommer hända igen. Detta skapar en tacksamhet hos den våldsutsatta att våldet upphört, samtidigt som hopp väcks om att det faktiskt var sista gången (Nilsson & Lövkrona 2020). Strategin att växla våld och värme kan liknas vid en annan social mekanism - Stockholmssyndromet. Begreppet åsyftar de situationer då en våldsutsatt känner sympati för våldsutövaren och ställer sig på dennes sida (ibid.)

Kritik har framförts när det kommer till våldets normaliseringsprocess, eftersom teorin kan tänkas få den våldsutsatta att framstå som helt passiv och utan egen handlingsförmåga. Det som då i stället bör framhävas enligt kritiker är den våldsutsattas motståndsstrategier samt de faktorer som leder fram till att personen lämnar den våldsamma relationen. Medan teorin om våldets normaliseringsprocess utgår från ett perspektiv på strukturell könsmaktsordning utgår kritikerna snarare från ett socialpsykologiskt perspektiv med fokus på en relationell maktordning (Nilsson & Lövkrona 2020). Att den våldsutsatta finner motståndsstrategier kan fungera som en frigörelse, men även som något som håller en kvar i relationen längre. Detta på grund av att det ger en upplevelse av kontroll, vilken kan inge en förhoppning om att våldet ska ta slut och att den våldsutsatta kan få den våldsutövande att ändra på sig (Holmberg & Enander 2004).

4. Metod

Nedan återfinns en redogörelse för hur arbetet med studien gått till samt motivering till det tillvägagångssätt och upplägg som vi valt att använda.

4.1 Metodval

Vår ambition med studien har varit att synliggöra de ungas perspektiv på ämnet våld i ungas nära relationer. Studien kan beskrivas ha både en explorativ och en deskriptiv ansats, eftersom vi först undersökt och sedan beskrivit de ungas perspektiv (Kvale & Brinkmann 2014). Vi fann den kvalitativa metoden passande för detta ändamål, då denna är lämplig vid frågor som rör människors upplevelser och/eller syn på verkligheten. Den kvalitativa metoden öppnar även för möjligheten att undersöka fenomen på ett djupare plan, vilket utifrån våra frågeställningar ansågs användbart (Bryman 2018).

Användningen av kvalitativ metod innebär att vi intagit ett induktivt förhållningssätt, med undantag för det deduktiva faktumet att en av frågeställningarna grundar sig i ett teoretiskt förutbestämt begrepp. I övrigt är det empirin, och inte förutbestämda teorier, som bestämt utgångspunkten för studien (Bryman 2018). Eftersom det fenomen vi undersökt är högst subjektivt, då det handlar om människors personliga tankar och åsikter, strävade vi efter att bibehålla en öppenhet under samtliga intervjuer. Hade vi i stället fokuserat på förutbestämda teorier och teman hade vi begränsats i våra iakttagelser och riskerat att missa viktiga detaljer (Kvale & Brinkmann 2014).

Empirin inhämtades genom semistrukturerade fokusgruppsintervjuer, där deltagarna fick lyfta och utveckla samt tillsammans diskutera tankar och åsikter om ämnet våld i ungas nära relationer. Empirin utgörs således av primärdata, eftersom deltagarna redogjort för sina egna perspektiv - vilka inte nödvändigtvis utgått från egna erfarenheter utan snarare deras allmänna uppfattningar av fenomenet. Vidare användes tematisk analys för att strukturera materialet (jfr.

Bryman 2018).

4.2 Förförståelse

Tolkningar av den egna verkligheten är både ofrånkomligt och i vissa fall nödvändigt för att möjliggöra relevanta tolkningar av det ämne som studeras (Thurén 2019). Vår förförståelse om studiens ämne kan delas upp i två delar - förförståelse kring våld i nära relation och förförståelse kring unga som social grupp. Under vår tid på socionomprogrammet har vi erhållit kunskap om båda delar.

Vårt intresse för fenomenet våld i nära relationer härstammar till stor del från vårt intresse för frågor om jämställdhet, genus och feminism. Att vi därmed läst en stor mängd litteratur som berör sådana ämnen kan ha påverkat vår förförståelse. Det är även möjligt att vår uppfattning om våld i ungas nära relationer påverkats av den ökade mediala uppmärksamhet som fenomenet fått de senaste åren.

4.3 Urval

4.3.1 Urvalsprocess

Vid urvalet gjordes ingen avgränsning gällande kön, sexuell läggning, egen erfarenhet av att ha haft en relation eller egen erfarenhet av våld i en nära relation. Det enda kriterium som fanns var att samtliga respondenter skulle vara mellan 18–25 år gamla. Därmed kunde inte personer i åldrarna 13–17 år delta, även om ämnet som studien behandlar är aktuellt även för dessa åldrar. Den nedre åldersgränsen på 18 år sattes av etiska skäl, se *4.7 Etiska överväganden*.

Eftersom urvalet styrdes av ett från början specificerat kriterium har vi alltså gjort ett generiskt målstyrt urval a priori, vilket också innebär att urvalet inte är helt slumpmässigt. Vi riktade in oss på en specifik grupp, unga personer i en viss ålder, eftersom denna grupp ansågs vara mest lämplig att intervjua utifrån våra forskningsfrågor (Bryman 2018). Vidare användes ett bekvämlighetsurval när

respondenter eftersöktes. Med bekvämlighetsurval menas att vi använt oss av personer som antagits kunna ge intressant material samt varit tillgängliga för oss att nå (ibid.). Vårt urval kan även anses ha varit ett snöbollsurval, då de personer som visade intresse uppmuntrades att på egen hand sprida vidare informationen och på så vis samla ihop en grupp. Bryman (2018) beskriver snöbollsurval som en en del av bekvämlighetsurvalet, då forskaren använder kontakten med en person eller en mindre grupp som medel för att nå fler personer.

För att nå urvalsgruppen skickades en informationsposter (bilaga 1) ut till gymnasieskolor, ungdomsmottagningar, idrottsföreningar och politiskt obundna ungdomsgrupper samt på sociala medier såsom Facebook, Instagram och Linkedin. De som var intresserade av att delta uppmanades att kontakta oss för mer information, vilket resulterade i att urvalsprocessen drog ut på tiden då vi då var tvungna att vänta på svar. Samtliga som visade intresse deltog sedan, eftersom det totala antalet intressenter inte översteg den gräns på cirka 15 personer som vi hade satt upp i linje med den tidsram vi hade. Eftersom det var svårt att hitta personer som ville delta i fokusgruppsintervjuer begränsades vi i arbetet med studien. I efterhand har vi insett att det kunde varit mer fördelaktigt att vända oss mer direkt till unga personer, exempelvis genom att besöka gymnasieskolor och därigenom komma i direkt kontakt med potentiella respondenter.

4.3.2 Deltagande

Totalt deltog åtta personer i studien, utslaget på tre intervjuer. Vid intervju 1 deltog tre personer, vid intervju 2 deltog två personer och vid intervju 3 deltog tre personer. Vår förhoppning var att ett större antal personer skulle vilja delta i studien, eftersom det vid fokusgruppsintervjuer anses optimalt att utgå från 3–5 intervjuer med 4–12 respondenter i varje grupp. Därför är vi högst medvetna om att urvalet kan anses vara för litet, även om den empiri intervjuerna resulterat i inte bör anses oanvändbar (jfr. Liamputtong 2011).

Samtliga respondenter kände de övriga i sin grupp sedan tidigare. Deltagarna var med undantag för namn, ålder och könsidentitet “anonyma” för oss, eftersom

faktorer som exempelvis sexuell läggning, klasstillhörighet eller relationsstatus inte ansågs vara relevanta i relation till frågeställningarna. Vi fick dock uppfattningen av att samtliga som visade intresse för att delta i studien sedan tidigare hade ett intresse för ämnet generellt, vilket kan tänkas ha haft inverkan på resultatet. Detta eventuella intresse som deltagarna hade med sig vid intervjuerna kan inte sägas vara representativt för gruppen unga i stort. Därför blir resultatet också svårt att generalisera, eftersom unga personer utan sådant intresse kanske har ett annat perspektiv på ämnet (jfr. Bryman 2018). Med den begränsade tidsram vi hade ansågs dock bekvämlighetsurval ändå som mest lämpligt för studien.

4.4 Genomförande av intervjuer

Som tidigare nämnt har vi valt att använda semistrukturerade fokusgruppsintervjuer vid insamling av empiri. Vid fokusgruppsintervjuer är samspelet och diskussioner mellan deltagarna lika centralt som svaren på frågorna som forskaren ställer. Eftersom metoden bygger på att deltagarna kan komplettera och diskutera med varandra kan fokusgruppsintervjuer erbjuda en djupare insikt i åsikter och tankar hos deltagarna än vad individuella intervjuer kan (Liamputtong 2011).

Vid planering av studiens upplägg var social distansering med hänvisning till Covid-19 fortfarande aktuellt. Därför planerade vi för digitala intervjuer via Zoom, vilket vi sedan höll fast vid även då restriktionerna förändrades. En positiv aspekt av detta var att digitala intervjuer möjliggör för deltagarna att själva välja plats, något som kan bidra till en ökad trygghetskänsla och därmed också resulterar i mer givande samtal (Jacobsen 2012). . Med detta sagt bör det dock nämnas att digitala intervjuer även kan resultera i svårigheter, exempelvis bristande internetanslutning som kan störa samtalet (ibid.). Tidpunkten för intervjuerna varierade utifrån deltagarnas önskemål, vilket kan ha påverkat resultatet både positivt och negativt. Valmöjligheten kan ha bidragit ytterligare till deltagarnas bekvämlighet, men det kan även ha påverkat deltagarnas energinivå negativt då några intervjuer genomfördes kvällstid (jfr. Liamputtong 2011).

Intervjuerna var mellan 1–1,5 timmar långa och både ljud och bild spelades in.

Vid intervjuerna användes samma intervjuguide (bilaga 2). Vilka ämnen som diskuterades varierade dock mellan de olika intervjutillfällena. Ämnesvariationen uppstod då utgångspunkten för diskussionerna var att deltagarna, via det digitala hjälpmedlet Mentimeter, fick skriva ner sina associationer till våld i ungas nära relationer samt potentiella risk- och skyddsfaktorer. Samtliga associationer presenterades så att alla deltagarna kunde se vad som skrivits ner. Sedan fick deltagarna diskutera fritt kring det som framkommit och de fick även möjligheten att utveckla det som de själva skrivit. Våldspyramiden presenterades också i korthet för deltagarna, efter att de själva fått associera fritt, vilket även det öppnade för diskussion. Vid samtliga intervjuer uppstod bra samtalsklimat inom vilka samtalen flöt på självgående och alla respondenter fick komma till tals. Vi som forskare ställde ibland följdfrågor för att säkerställa att vi uppfattat respondenterna korrekt. Vår roll vid intervjuerna kan beskrivas som åhörare med vissa inslag av samtalsledare. Denna kan till stor del anses vara passiv, men exempelvis Liamputtong (2011) lyfter vikten av att anta en iakttagande roll vid gruppintervjuer för att inte påverka eller störa deltagarna och därmed eventuellt påverka studiens resultat.

4.5 Bearbetning av intervjuer och analysmetod

Samtliga intervjuer transkriberades i nära anslutning till att de genomförts. Trots att vissa delar av intervjuerna vid första anblick inte ansågs relevanta för frågeställningarna transkriberades även dessa ordagrant, eftersom vi annars hade riskerat att missa oväntade teman vid analysen. Denna öppenhet i förhållande till materialet gick i linje med vår strävan efter att inta ett induktivt förhållningssätt (Rennstam & Wästerfors 2018). Samtliga transkriptioner lästes sedan igenom noggrant och kodades, vilket är ett vanligt tillvägagångssätt för att få en överblick på materialet vid kvalitativ metod (Bryman 2018). Kodningsprocessen innefattar att framträdande eller återkommande kategorier identifieras och markeras (Rennstam & Wästerfors 2018). Intervjuguiden kan anses ha innehållit förkategoriseringar, eftersom denna var strukturerad utefter frågeställningarna,

vilket underlättade vid kodningsprocessen. Det innebär att det funnits deduktiva inslag i vårt förhållningssätt (jfr. Jacobsen 2021).

När kodningsprocessen genomförts valde vi att använda oss av tematisk analys. Denna metod går ut på att finna teman i empirin genom att uppmärksamma mönster, repetitioner, övergångar samt likheter och skillnader i materialet. Tematisering kan också hjälpa forskaren att finna likheter och skillnader mellan de olika deltagarnas utsagor samt att hitta nya infallsvinklar på det specifika ämnet (Bryman 2018). Denna metod ansågs passande utifrån studiens syfte, vilket var att undersöka och tolka meningen bakom det deltagarna sade, i stället för hur de rent språkligt formulerade sig (jfr. Kvale & Brinkman 2014).

Både transkriberingar och kodning delades upp jämnt mellan oss, men båda två läste sedan igenom den andra personens färdigställda material för att försäkra oss om att vi var samstämmiga i vår tolkning av materialet. Vidare tog vi på tu man hand fram teman och citat som vi funnit intressanta från samtliga intervjuer. Fokus låg då på att upptäcka teman som ansågs relevanta för studiens frågeställningar och kunde antas ha teoretisk grund (Jacobsen 2012). När vi sedan presenterade våra fynd för varandra säkerställde vi också att vi var samstämmiga i våra tolkningar av deltagarnas utsagor. Eftersom antalet teman då var för stort för det utrymme vi hade att arbeta utifrån valde vi att reducera antalet tillsammans. När vi kommit fram till vilka teman som skulle lyftas i resultatet valde vi också gemensamt ut passande citat till varje tema.

De huvudteman vi slutligen landade i var konstruktioner av våld i nära relation, normalisering genom manipulation och förskjutna gränser samt risk- och skyddsfaktorer. Två av dessa delades sedan in i underteman, i syfte att strukturera upp resultatet och analysen. Nedan infogas en översiktlig tabell över de teman som presenteras i studiens analys och resultat.

Konstruktioner av våld i nära relation	**Normalisering genom manipulation och förskjutna gränser**	**Risk- och skyddsfaktorer**
Vuxnas våld som utgångspunkt		Faran i att vara ung och oerfaren
Vännernas roll		Intersektionella aspekter
Experimentellt sex eller sexuellt våld?		Våld föder våld
Kan våld ibland vara okej?		Hur omgivningen kan skydda
		Att söka hjälp eller inte
		Vikten av självkänsla och självförtroende

4.6 Insamling av litteratur och tidigare forskning

Vid insamling av tidigare forskning och litteratursökning användes det samhällsvetenskapliga bibliotekets sökmotor "supersök". Artiklar laddades ner och de böcker som vi fann användbara beställdes på samhällsvetenskapliga respektive humanistiska biblioteket. Vi kollade även upp de ledande forskarna på ämnet i Skandinavien, genom Googles sökmotor, och tog del av deras publiceringar. Vidare läste vi också studier som berörde våld i vuxnas nära relationer för att sedan söka upp vissa av de källor som återkom i dessa via "supersök".

Sökorden som användes var: "intimate violence" "youths", "violence", "våld i unga nära relationer", "våld i nära relationer", "maskulinitet", "femininitet", "feministisk teori", "konstruktivistisk teori", "genus", "genusteori", "könsnormer"

och “våld”. Genom att inkludera ord på engelska var vår förhoppning att hitta fler relevanta källor.

4.7 Etiska överväganden

Vid all forskning om och med människor bör forskningsmetoden vara etiskt övervägd (Liamputtong 2011). Därför tar studien sin utgångspunkt i de forskningsetiska principerna som Vetenskapsrådet (2017) tagit fram, vilka består av två krav - forskningskravet och individskyddskravet. Forskningskravet innefattar att forskningens huvudsakliga syfte bör vara att sträva efter och bidra till samhällsutveckling samt förbättrade metoder och fördjupad förståelse för det ämne som berörs. Individskyddskravet innefattar att deltagarna bör skyddas från skada samt insyn i privatlivet och består av fyra krav, vilka redogörs för nedan. Kraven behöver ibland vägas emot varandra, för att avgöra om eventuell skada är värd att åsamka i förhållande till forskningens nytta (Vetenskapsrådet 2002). Det är i förhållande till individskyddskravet vi valt att avstå från att intervjua personer med uttalad egen erfarenhet av fenomenet våld i nära relation, eftersom detta kunde tänkas åsamka skada i form av mental påfrestning. Inte minst i förhållande till att intervjuerna skett i grupp, vilket skulle satt respondenterna i en blottande situation inför varandra (jfr Liamputtong 2011).

Konfidentialitetskravet handlar om att allt insamlat material ska bevaras på så sätt att deltagarnas identitet anonymiseras och skyddas. Vid presentation av underlaget från intervjuerna har därför samtliga respondenters namn bytts ut mot något annat (Vetenskapsrådet 2002). Vid just fokusgruppsintervjuer kan konfidentialitetskravet bli svårt att uppnå, eftersom intervju i grupp innebär att samtliga respondenter också blir åhörare. Därför strävade vi efter att skapa ett tryggt rum vid varje intervjutillfälle och deltagarna upplystes även om vikten av sekretess. Detta för att samtliga skulle våga dela med sig av sina tankar både med övriga respondenter såväl som med oss (Liamputtong 2011). Eftersom intervjuerna genomfördes digitalt begränsades möjligheten att samla in underskrifter rörande sekretess. Därför valde vi att muntligt försäkra oss om att

deltagarna förstod och respekterade detta krav. Vi kan dock aldrig säkert veta om det efterlevs av samtliga respondenter eller ej (jfr. Liamputtong 2011).

Den nedre åldersgränsen vid urvalsprocessen, alltså att samtliga respondenter behövde vara myndiga, sattes med hänvisning till bland annat konfidentialitetskravet. Hade det under intervjuerna framkommit uppgifter om brott, exempelvis att en minderårig respondent hade berättat om att hen själv varit/är utsatt för våld, hade vår anmälningsplikt tvingat oss att bryta löftet om anonymt deltagande (Bryman 2018).

Informationskravet berör skyldigheten att informera samtliga respondenter om studiens syfte, deltagarnas roll i studien samt hur materialet från intervjuerna hanteras (jfr. Vetenskapsrådet 2002). Som tidigare nämnts skickades en informationsposter (bilaga 1) ut, vilken innehöll information om studien i kortfattad version. Innan intervjutillfället fick även varje respondent ta del av ett informationsbrev (bilaga 3), i vilket vi vidare redogjorde för studiens syfte, tillvägagångssätt och vår egen roll. Informationsbrevet innehöll även information om att deltagarna hade rätt att avbryta sitt deltagande när de ville och även kunde välja att inte svara på vissa frågor utan att behöva förklara varför. Innan intervjuerna inleddes påmindes deltagarna om denna rättighet.

Samtyckeskravet innefattar att deltagande vid studier sker på frivillig basis. Samtycket ska när som helst kunna tas tillbaka utan att respondenten behöver förklara varför (Vetenskapsrådet 2002). För att uppnå samtyckeskravet informerades deltagarna om detta i informationsbrevet innan intervjutillfällena. Vidare säkerställdes samtliga respondenters samtycke muntligt innan varje intervju påbörjades. Som tidigare nämnt var möjligheten att inhämta underskrifter begränsad med hänvisning till att intervjuerna genomfördes digitalt.

Även med hänvisning till samtyckeskrav sattes en nedre åldersgräns. Detta eftersom det vid intervjuer med minderåriga krävs samtycke från vårdnadshavare, vilket kan innebära att samtyckeskravet inte med full säkerhet kunnat uppnås från respondenten personligen. Som forskare hade vi inte kunnat säkerställa att

deltagarna deltog frivilligt, eftersom risken fanns att de påverkats av sina vårdnadshavare (Bryman 2018).

Nyttjandekravet handlar om att det insamlade materialet endast får användas till det som deltagarna samtyckt till (Vetenskapsrådet 2002). Information om detta gavs muntligt vid varje intervjutillfälle samt framgick i informationsbrevet (se bilaga 3). Samtligt material kommer att raderas efter att studien avslutats och godkänts vid examination.

4.8 Metoddiskussion

För att en studie ska anses tillförlitlig krävs såväl hög reliabilitet som validitet. Under arbetet med studien har detta genomgående eftersträvats. Nedan framkommer hur vi gått tillväga.

4.8.1 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om huruvida en studies resultat är pålitligt och kan både vara extern och intern. Extern reliabilitet innefattar att resultatet ska kunna replikeras. Detta kan vid kvalitativ metod ofta vara svårt att uppnå, eftersom resultatet påverkats av kontexten inom vilken studien genomförts samt av faktorer som exempelvis vår förförståelse och tidigare forskning. Alltså kan det vara svårt att genomföra studien igen på exakt samma sätt och därmed få fram samma resultat en gång till (Bryman 2018). I förhållande till detta har vi strävat efter att grundligt redogöra för hur studien genomförts, vilket kan tänkas öka möjligheterna för att liknande studier kan genomföras.

Intern reliabilitet, även kallat internbedömarreliabilitet, handlar om huruvida forskarna är överens om hur empirin ska tolkas (Bryman 2018). För att uppnå intern reliabilitet genomfördes samtliga intervjuer av oss tillsammans. Vid transkribering och analys av empirin strävade vi efter att nå en samstämmig tolkning. Se vidare beskrivning under *4.5 Bearbetning av intervjuer och analysmetod*.

För att uppnå stabilitet, vilket även det inkluderas i reliabiliteten, användes samma intervjuguide (bilaga 2) vid samtliga intervjuer. Vid intervjuerna var vi även uppmärksamma på vilka ord deltagarna använde, för att sedan använda samma ord vid följdfrågor och framtida formuleringar. Målet med detta var att inte påverka eller förändra deltagarnas uppfattningar kring olika begrepp. Då ämnet för studien kan uppfattas känsligt var det även viktigt att deltagarna fick använda ord de var bekväma med (jfr. Jacobsen 2012; Bryman 2018).

4.8.2 Validitet

Bryman (2018) redogör för att validitet kan vara intern och extern. Den interna validiteten handlar om studiens trovärdighet samt att det finns en god överensstämmelse mellan forskarens observationer och de teoretiska begreppen som används. Trovärdigheten handlar om hur en social verklighet har beskrivits, i detta fall att det deltagarna berättat återgetts korrekt (ibid.). För att stärka trovärdigheten strävade vi efter att sammanfatta och spegla deltagarnas svar under intervjuerna, för att försäkra oss om att vi förstått dem rätt. Detta var ibland lite av en balansgång, eftersom vi samtidigt inte ville störa pågående diskussioner mer än nödvändigt. Vidare kan studien anses ha en god koppling mellan observation och analys av resultatet, eftersom denna baseras på just deltagarnas perspektiv kring ämnet våld i nära relationer - vilket också var det vi ämnade att undersöka.

Extern validitet, även kallat generaliserbarhet, handlar om huruvida en studies resultat går att överföra på övriga populationen. Eftersom vår studie utgår från en kvalitativ metod, i strävan efter att undersöka endast ett fåtal personers uppfattningar, kan resultatet inte anses generaliserbart (Bryman 2018).

4.9 Arbetsfördelning

Under arbetet med studien har en jämn arbetsfördelning eftersträvats. Research, skrivande och transkriberingar av intervjuerna har delats upp. Vi har använt oss av Google Drive under arbetets gång, vilket innebär att vi arbetat i delade dokument. Därmed har vi kunnat följa och ge direkt respons på varandras separata arbete. Vi

båda närvarade vid samtliga intervjuer och turades om att vara intervjuledare. Båda två ställde dock följdfrågor. Sortering av materialet och efterföljande analysarbete har även det genomförts tillsammans.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras studiens resultat samt tillhörande analys utifrån de valda teoretiska utgångspunkterna samt tidigare forskning. Vid tematiseringen delades resultatet in i tre huvudteman; *Konstruktioner av våld i nära relation, Normalisering genom manipulation och förskjutna gränser* samt *Risk- och skyddsfaktorer.*

5.1 Konstruktioner av våld i nära relation

Respondenterna återkom i samtliga intervjuer till att diskutera vad som kan anses vara våld i nära relationer samt vilka konsekvenser som kan uppstå till följd av detta. Respondenternas reflektioner delades in i följande underrubriker; *Vuxnas våld som utgångspunkt, Vännernas roll, Experimentellt sex eller sexuellt våld?* samt *Kan våld ibland vara okej?*

5.1.1 Vuxnas våld som utgångspunkt

Respondenterna tenderade att lägga fram exempel på varför en stannar i en våldsam relation utifrån praktiska aspekter såsom gemensamma barn, att dela ett boende, föräldraledighet och att bli försörjd av någon annan. Exempelvis kunde diskussionerna se ut som följande;

> Nora (24 år): Men jag tänker också att så här, det kan ju va… asså om jag är i en relation och har barn med nån o den slår mig så kan det ju va såhär 'ah men han är ju en jättebra pappa till barnet, vill jag ta ifrån barnet dens pappa?' asså såhär att det blir… väldigt…
>
> Linda (24 år): Ja för att liksom… jag vet inte vad man ska göra för att inte få umgänge med sina barn, det känns som man kan… man kan ju liksom mörda barnets andra förälder o ändå få träffa sina barn liksom. Så det är ju också det där, man kommer ju aldrig riktigt bli kvitt den personen för man kommer ju alltid behöva träffa, eller liksom ha en relation till den, när man har gemensamma barn. [...]

Det blev tydligt vid samtliga intervjuer att respondenterna påverkades av dagens rådande konstruktion av våld i nära relation, vilken ofta utgår från vuxna våldsutsatta och våldsutövare. Respondenternas kopplingar till föräldraskap i citatet ovan blir ett exempel på detta, även om unga personer visserligen kan vara föräldrar de också. Att denna typ av konstruktion är dominerande när det pratas om våld i nära relation framkommer även i tidigare forskning (se exempelvis: Gottzén & Korkmaz 2013; Hellevik & Øverlien 2016; Barter 2009) och det är således inte överraskande att även respondenterna i denna studie i stor utsträckning associerade fenomenet till praktiska faktorer såsom gemensamma barn och ekonomi. Det är ofta sådana faktorer som lyfts när bilden av "den våldsutsatta kvinnan" skapas, vilket kan resultera i att yngre våldsutsatta utan barn har svårt att identifiera sig med rollen som offer för våld i nära relation och även att våldet inom ungas nära relationer konstrueras som mindre allvarligt (jfr. Gottzén & Korkmaz 2013; Barter 2009).

5.1.2 Vännernas roll

Respondenternas diskussioner har i samtliga intervjuer återkommande kretsat kring vikten av relationen till och kommunikationen med vänner. En grupp reflekterade bland annat över den eventuella svårigheten i att lämna en relation med en våldsutövare med vilken en delar gemensamma vänner, speciellt då det förekommit andra former av våld än fysiskt.

> Nora (24 år): Jag tänker typ om man har gemensamma vänner och sånt, att det blir såhär 'ah men jag lämnar den här personen nu' men... asså att det lätt kan bli såhär att vännerna väljer sida lite och där kan det ju vara extra svårt då om det inte är så 'ah men nu har jag en blåtira'... det är ju väldigt svårt att bevisa, att det kan bli så 'nej vadå den här personen är ju jättesnäll' så att man kan ju förlora väldigt mycket på det, tyvärr.

Respondenten lyfter här hur de konstruktioner som finns inom vänskapsgruppen av vad våld är, i detta fall exempelvis att det ska ha resulterat i en blåtira, kan komma att påverka hur den våldsutsattas upplevelser tas emot av de övriga. Vikten av vännernas respons på våldet framhävs även i tidigare forskning,

exempelvis i Korkmaz (2021) studie. Alla konstruktioner skapas inom sociala sammanhang och därför måste de ställas i relation till, i detta fall, den specifika vänskapsgrupp en våldsutsatt tillhör (jfr. Mattsson 2021). Att respondenten uttrycker att det våld som inte resulterat i synliga bevis, såsom en blåtira, kan vara svårt för vännerna att erkänna kan tolkas som att risken finns för att de nedre nivåerna i våldspyramiden inte "räknas". Detta eftersom dessa nivåer av våld, vilka inbegriper bland annat sexistiska skämt, trakasserier och hot, sällan leder till fysiska skador (Jansson u.å.). Vidare visar exemplet *"nej vadå den här personen är ju jättesnäll"* på att även konstruktioner av de inblandade individerna personligen spelar in i hur vännerna slutligen tolkar våldet i sin helhet. Denna aspekt framhävs exempelvis i Gottzén och Korkmaz (2013) studie, då resultatet visar på att omgivningen tenderar att ursäkta de våldsutövare som sedan tidigare konstruerats som "bra killar". Exempel på sådana ursäkter kan vara kopplade till maskulina drag, såsom att en kille som utövar våld endast gör det för att "kontrollera sin kvinna", vilket för över ansvaret på den våldsutsatta (ibid.).

Att våld som inte resulterar i synliga eller konkreta bevis kan utgöra något av en gråzon nämnde samtliga respondenter i någon mån. Flera respondenter upplevde att det är främst genom vänner som konstruktionerna skapas när det kommer till vad som är okej eller inte inom nära relationer och vid sexuella möten. Bland annat uttryckte en respondent följande;

> Linda (24 år): [...] jag pratar ju väldigt mycket med mina vänner, inte så mycket kanske med min mamma om såna här saker, som jag annars går o pratar med om allt, men om killar o relationer pratar jag kanske mer med mina kompisar o dom utgår ju från sitt, vad dom tycker är rimligt och vad dom har för erfarenheter o så. Och också att många kompisar pratar med mig om sina relationer. Det känns som vi ändå typ, när jag och mina vänner gick i gymnasiet att man typ såhär växte upp tillsammans lite och man började träffa killar o asså att man, ingen visste riktigt vad som var rätt o man liksom tog reda på det mycket tillsammans, det var viktigt att man hade varandra och då om man inte har ett kompisgäng där man pratar o stöttar varandra blir det nog svårt liksom.

I tidigare forskning framkommer att specifikt unga tjejer främst vänder sig till just vänner när det kommer till att berätta om våldet, vilket också innebär att föräldrar och andra vuxna inte alltid får inblick i vad som sker i de ungas relationer (Stiftelsen 1000 Möjligheter 2020; Gottzén & Korkmaz 2013). Respondenten är här tydlig med att hon annars berättar allt för sin mamma, men inte om det som gäller romantik eller intimitet. Vännernas roll blir på så sätt viktig, eftersom de motsvarar en form av bollplank som inte återfinns i vuxenvärlden. Som tidigare nämnt utgör då det sociala sammanhanget, vänskapsgruppen, en viktig arena där konstruktioner och normer skapas - vilka de unga sedan tar med sig vidare i livet och in i andra sammanhang (jfr. Foucault 2002). I de fall då osäkerhet uppstår kring huruvida en blivit utsatt för våld eller inte, kan vänskapsgruppen vara till stor hjälp enligt en respondent;

> Alma (21 år): [...] Sen vet jag inte, i den kretsen jag har… Så är det [våld, reds. anm.] inte normaliserat, man talar inte om det som normaliserat utan som liksom, man ifrågasätter väldigt mycket även om någon inte alls har ett destruktivt beteende så, så diskuterar man det ändå [skratt] för att i ett sista steg inse att 'okej NEJ det var det inte'. Men jag tror att många kanske inte har den omgivningen. [...]

Respondenten tar här upp vikten av vänskapsgruppen som ett skyddsnät som tillsammans upptäcker, tolkar och tar avstånd från våldshandlingar. Genom att syna och diskutera samtliga handlingar som i någon mån riskerar att utgöra våld försöker vännerna tillsammans säkerställa att ingen av dem blir utsatt utan att själv förstå det. Även de våldshandlingar som inte resulterat i synliga bevis räknas in och tas på allvar, vilket kan kopplas till våldspyramiden (Jansson u.å.). Som ovan nämnt är det inte självklart att de lägre nivåerna i våldspyramiden bekräftas av vänskapsgruppen, men i denna respondents fall lyfts även dessa former av våld som något en bör oroa sig för.

5.1.3 Experimentellt sex eller sexuellt våld?

På samma sätt som att vänskapsgruppen kan utgöra ett skyddsnät, se ovanstående avsnitt, kan det också tänkas bli problematiskt om majoriteten av konstruktionerna

och normerna kring sex och relationer skapas inom detta sammanhang. En grupp reflekterade bland annat över hur sättet vänskapsgruppen pratade om sex på påverkat dem när de var yngre, en respondent berättade då följande;

> Alma (21 år): [...] alltså jag var ju lite yngre då. Jag var 18. Men då var ju förväntningarna också hur man pratade om det med kompisar, eh… och såhär hur sex skulle gå till, när man är runt 18 då har man ju viss… eller jag i alla fall hade vissa kompisar som inte hade haft sex än, jag hade kompisar som hade haft sex i flera år, vissa som hade haft ett one-night stand, vissa som hade haft en relation och att liksom… Det fanns ingen trygghet i det riktigt, och då var ju också en sån sak att sex var allas ensak. Såhär att hade en kompis sex ja men då sitter vi och diskuterar det här 'vad har hänt?' istället för såhär 'det är min ensak, låt mig få ligga ifred'. Utan liksom det var allmän egendom. Och eh, då blev det att man tog del av vad alla andra gjorde och vad man ska göra, 'men killar tycker om strypsex' eller 'men killar tycker om när man blir, när dom får smiska jättehårt och får dra i håret och såhär' sen så säger man det till någon som inte haft sex... och sen ska dom ha sex för första gången och så är dom såhär 'okej, jag förväntas att… Jag förväntas att jag tillåter någon att dra mig jättehårt i håret, att alltså smiska mig på kroppen och liksom att ta stryptag eller restrikterar andningen på något sätt'. Så jag tror att det var mycket… Hur man pratade om sex i omgivningen men också att man, jag i alla fall, var mycket mer osäker och kände att jag ska bara gå med på saker så att jag blir omtyckt.

Den jargong och de normer respondenten redogör för kan härledas till synen på hur unga förväntas experimentera vid sexuella möten, vilken framhävs i tidigare forskning (Barter 2009; Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020). När det sexuella våldet reduceras till att en endast testar sig fram sexuellt, trots att det inte känns bra, trivialiseras handlingarna såväl av omgivningen som av den våldsutsatta själv. Att "ställa upp" vid sex trots obehag eller rädsla kan vidare kopplas till stereotypa könsroller. Tjejer förväntas sätta sina egna behov åt sidan för att tillfredsställa sin partner och killar förväntas vara tacksamma för att de fick ha

sex, oavsett om de egentligen ville eller inte (Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020; Hellevik & Øverlien 2016). I detta fall lyfte respondenterna vid samma diskussion dessutom att det ansågs "coolt" att i efterhand kunna berätta om sina sexuella erfarenheter för vänskapsgruppen, oavsett om det inneburit njutning eller ej. Detta kan antas ha varit ett sätt att stärka sin egen maktposition, eftersom den ökade sexuella erfarenheten enligt respondenten resulterade i mandat att få skapa vidare konstruktioner kring sex för övriga vänskapsgruppen (jfr. Mattsson 2021).

Normerna kring ungas sexliv som något som bör vara experimentellt kan också härledas till konstruktioner som uppstått utifrån porrindustrin, vilket också framkom i en av gruppernas diskussioner;

> Linn (23 år): [...] Och sen tror jag väl också att såhär att många kanske tänker sig såhär alltså för att det finns en bild av hur sex ska vara. Som liksom kommer lite från, eller inte bara lite, det kommer från porrindustrin. Liksom. Och att det inte, jag tror också att med vår generation, alltså de som är med i eran undersökning, att det är en generation som har haft porrindustrin väldigt, väldigt lätt åtkomligt från en väldigt ung ålder. Och att många har blivit formade av, ja men av hur det ser ut i porr och vad det är som förväntas. Och jag tror att många liksom tänker ba 'ja men det är väl vad som förväntas av mig', som person som blir utsatt för det men också kanske den som utsätter någon för det också kan tänka att 'jo men det är såhär det ska vara'. För att det är det dom ser.

Respondentens reflektioner kan kopplas till Stanley et al. (2016) studie som lyfter specifikt den tidiga exponeringen för porr, vilken kan komma att leda till att våldsamt sex och maskulint maktutövande vid sex konstrueras som något normalt. Vidare visar även tidigare forskning på att våldsutövare själva kan härleda just porrkonsumtion till att de började bruka våld mot sin partner (Stiftelsen 1000 möjligheter 2020). Beskrivningen av hur den våldsutsatta kan få uppfattningen av att sex ska vara på ett visst sätt visar på hur konstruktioner kring sex såväl i vänskapsgrupper som i mediala former kan tvinga fram att unga personer skjuter på sina gränser för vad som känns okej. Exempelvis visar tidigare forskning på att

många former av våld som skulle kunna definieras som sexuella övergrepp i stället beskrivs som något obekvämt, snarare än just våld (Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020).

5.1.4 Kan våld ibland vara okej?

När våldspyramiden diskuterades i grupperna var få av respondenterna helt säkra på vad de tyckte kunde definieras som våldshandlingar, ibland kunde våldet till och med beskrivas som något positivt - i "rätt" sammanhang. Exempelvis ansåg flera respondenter att våldsformer på den nedersta nivån, bland annat sexistiska skämt, kunde vara okej beroende på kontext och vem skämtet riktas mot. En respondent beskrev även hur en del våldshandlingar kan konstrueras som romantiska i viss mån;

> Nora (24 år): [...] Och samma att typ svartsjuka, folk… asså jag kan ju va en sån som i viss mån kan va såhär 'aah men det är lite gulligt' typ, ehm o det är också svårt att så… det är inte som att om nån skulle ba 'ah jag vågar inte träffa mina vänner' så skulle ju inte jag säga 'ah vad gulligt liksom, men asså… vissa grejer är ju till en viss gräns helt okej liksom.

Det respondenten ger uttryck för visar på hur även konstruktioner kring vad som är kärlek spelar roll när våldet konstrueras. Detta kan kopplas till mekanismen isolering under normaliseringsprocessen, vilken till en början utövas genom handlingar som lätt kan tolkas som uppskattande eller romantiska (Nilsson & Lövkrona 2020). Just svartsjuka är en återkommande faktor i flera tidigare studier, vilken utöver att ursäktas som något romantiskt också konstrueras som ett maskulint naturligt drag enligt respondenterna i Davies (2019) studie. Det binära könet kan alltså komma att påverka huruvida exempelvis svartsjuka konstrueras som *"gulligt"* eller inte, eftersom konstruktioner som skapas kring våld respektive kärlek också kan ställas i relation till genus (jfr. Esseveld & Mulinari 2015).

Vidare lyfte också flera respondenter vid diskussionerna kring våldspyramiden att både de själva och många i den egna åldersgruppen antagligen skulle hålla med om att såväl de högre som de lägre nivåerna kan definieras som våld i teorin. Det

som flera respondenter dock menade kunde bli svårt var att identifiera våldet på samma sätt i praktiken, bland annat om våldsutövaren i övrigt är en bra partner. En respondent reflekterade över hur svårt det kan vara att veta när det är dags att göra slut;

> Linda (24 år): [...] men det jag tänker egentligen är ju, asså att man tänker att, när man ser det liksom skrivet och ba fakta om det att man tänker 'okej men det här kan leda till våld' men sen när man ser det i verkligheten, asså oavsett vem det är, om det är ens kompis eller så, så blir det väldigt svårt att ba 'men vad är ett problematiskt språk? Ska man göra slut med nån på grund av ett problematiskt språk?' för det är liksom 'okej han har lite sexistiska skämt, men i övrigt så är han en jävligt bra kille' eller ah jag vet inte, det blir ju inte så att nån liksom 'det här är en kille som utsätter en tjej för våld' så svart på vitt. När det är i teorin så kan man hålla med liksom, men sen i praktiken är det svårt att säga vad som passar in i denna [våldspyramiden reds. anm.] liksom.

Att teori och praktik skiljer sig går att likna vid resultaten i Davies (2019) respektive Hellevik, Korkmaz & Øverliens (2020) studier. I de båda studierna framgår att våldsutsatta är säkra på vad de tycker är okej och inte i ett förhållande rent värderingsmässigt. Samtidigt har det visat sig vara svårt för dem att praktiskt applicera sina teoretiska ståndpunkter på sin egen utsatthet. Det är också i denna gråzon som risken tenderar att uppstå för att den våldsutsatta själv tar på sig skulden. Exempelvis genom att hänvisa till att ha provocerat fram våldsutövarens aggressioner och på så sätt rättfärdiga våldet (Hellevik, Korkmaz & Øverlien 2020).

Om/när våldet identifieras är det inte heller självklart för alla att agera mot våldsutövaren, oavsett om en själv är våldsutsatt eller åskådare av våldet, menade en respondent.

> Alma (21 år): [...] många är nog rädda för att ses som omständliga och jobbiga och jätte-PK och att då kanske man bara vänder liksom, vänder

> blicken någon annanstans. Men de tre högre [nivåerna i våldspyramiden, reds. anm.] är ändå mer… mer accepterade att säga ifrån, tror jag.

Det respondenten här reflekterar över är huruvida det är möjligt att stå upp emot våldet utan att det utgör en risk för en själv. Konstruktioner formar och upprätthåller normer, vilket kan innebära att det finns risk för att bli straffad socialt om en konstruerar våldet på ett annat sätt än vad som går i linje med omgivningens tolkningar. Att sedan agera utefter detta, och därigenom handla normbrytande, innebär risk för ytterligare social bestraffning och därigenom en eventuell maktmässig förskjutning (Sahlin 2013; Loseke 2003).

5.2 Normalisering genom manipulation och förskjutna gränser

Under intervjuerna var aspekter som kan relateras till normaliseringsprocessen, uppbrottstrappan och våldspyramiden ständigt aktuella. Detta då respondenterna frekvent återkom till frågor om manipulation och gränsförskjutning. I följande avsnitt presenteras respondenternas tankar kopplade till dessa teoretiska begrepp.

Våld i nära relationer börjar sällan med den form av våld som på teoretisk nivå beskrivs som grov (Gottzén & Korkmaz 2013). Detta återkom även respondenterna i samtliga grupper till i sina diskussioner. Samtliga grupper reflekterade kring hur normalisering och manipulation samverkar med eventuellt fysiskt våld. Flertalet respondenter nämnde bland annat att våldsutövare kan tänkas använda manipulativa strategier för att långsamt förskjuta den våldsutsattas gränser. En respondent uttryckte det på följande vis;

> Alma (21 år): [...] Jag tänker att psykiskt våld också kan vara långsamt gränsöverskridande. Att man pushar någon att ständigt tänja på sina gränser. Och det kan ju vara att man tillåter mer våld, eller 'tillåter', att man normaliserar mer våld. Både fysiskt och sexuellt. Att man såhär, jamen att man blir, indoktrinerad [...] Man blir liksom manipulerad till att dina gränser ska pushas lite, och lite och lite, och till slut är man så långt

> bort från det man är bekväm med man kan komma. Men det går långsamt [...].

Ovanstående citat kan analyseras utifrån normaliseringsprocessen, vilken bland annat lyfter aspekter kring hur våldsutövaren strategiskt använder våld i form av manipulation och kontroll. Dessa former av våld möjliggör sedan för att våldsutövarens normer och regler blir styrande för relationen och på så vis har våldsutövaren skapat ytterligare kontroll. Det hjälper våldsutövaren att förskjuta den våldsutsattas gränser utan att det registreras av den våldsutsatta själv. Genom manipulation och kontrollerande beteende kan våldsutövaren även rekonstruera den våldsutsattas världsbild till att det endast är våldsutövarens uppfattning om vad som är rätt och fel som är den korrekta (Nilsson & Lövkrona 2020). Detta kan tänkas sluta i det som respondenten illustrerar när hon säger att *"man till slut är så långt ifrån det man är bekväm med man kan komma"*. Respondenten lyfter även hur grövre våld möjliggörs över en längre tidsperiod, vilket går i linje med resultat från tidigare forskning. Exempelvis redogör Barter (2009) i sin studie för hur våldet ofta inleds med manipulation och att den våldsutsatta sällan märker när gränser börjar att förskjutas. Vidare menar respondenten att den våldsutsatta kan tänkas "gå med på" vissa former av fysiskt och sexuellt våld, vilket förklaras utifrån att våld inom relationen har normaliserats. Analyseras detta "tillåtande" beteende utifrån tidigare forskning kan begreppet paradoxal resiliens användas för att förklara varför den våldsutsatta "tillåter" vissa former av våld. Den våldsutsattas handlingar som av omgivningen kan tolkas som passiva och tillåtande kan istället fungera som en form av självförsvar, då den våldsutsatta går med på vissa former av våld för att förhindra att andra former av våld sker. Exempelvis kan den våldsutsatta "acceptera" att bli isolerad i syfte att undvika det fysiska våld som skulle brukas av våldsutövaren om hen skulle gå emot dennes vilja och bryta isoleringen (jfr. Korkmaz & Øverlien 2020).

Respondenter i samtliga grupper lyfte flera olika sätt som manipulation kan yttra sig på inom nära relationer, bland annat kontroll var ett återkommande exempel. En respondent formulerade det på följande vis;

> Emil (24 år): [...] jag tänker också såna grejer som, jamen hålla borta folk från sociala sammanhang eller vara liksom kontrollerande på ett sånt sätt. Och typ jag kan börja med att 'jag vill inte att du ska träffa dom där för att jag tycker inte att dom är så roliga'. Och sen kanske jag då säger 'nej men ska du verkligen träffa de där'. Och sen blir det någon form av ut… Att man kontrollerar sin partner på det sättet.

Respondentens beskrivning av kontroll och isolering går i linje med Socialstyrelsens (2021) definition av psykiskt våld inom nära relationer. Även Nilsson och Lövkrona (2020) lyfter kontroll av en partners livsutrymme samt isolering som en grundläggande del i våldets normaliseringsprocess. Att våldet som respondenten nämner i citatet ovan har en tendens att börja smått för att sedan öka går i linje med Hellevik, Korkmaz och Øverliens (2020) studie. Respondenterna i ovannämnda studie beskriver hur just manipulation var den svåraste formen av våld för dem att identifiera och att det krävdes lång tid och distans till våldsutövaren för att de skulle inse vad de faktiskt blivit utsatta för.

Normaliseringsprocessen kan också kopplas till våldspyramiden eftersom även denna innefattar att olika typer av våld värderas olika av omgivningen. Vid intervjuerna kategoriserade respondenterna olika typer av våld och graderade dem i viss mån i likhet med våldspyramiden. En respondent var dock noga med att lyfta våldsformer som återfinns i den lägre nivån i våldspyramiden kan upplevas som lika illa för den specifika våldsutsatta som de våldsformer som återfinns på högre nivåer. Respondenterna i samtliga grupper återkom frekvent till att det är just våldets uttryck som ofta gör det svårt att identifiera våld och lyfte då specifikt det psykiska våldet som diffust. En respondent beskrev detta i följande citat;

> Linn (23 år): Men att det liksom inte, det börjar ju aldrig med att personen ba 'blocka alla dina vänner'. Utan det börjar ju alltid som du sa [namn på annan respondent reds. amn.] att såhär 'ja jag tyckte inte dina vänner var så himla roliga. Ska vi verkligen hänga med dem nu igen?'. Typ. Liksom. Och att det såhär långsamt blir mer och mer. Och jag tror också att det är det som verkligen är farligt med det att personer som verkligen blir utsatta förstår inte hur långt det har gått i det. Utan helt plötsligt så sitter de där

och så har de liksom ingen kvar förutom den här personen och nästan att de nästan inte riktigt kan förstå hur det hände.

Respondenten lyfte vidare att våldsutövaren också kan tänkas följa med vid sociala sammanhang, men genom att väl på plats alltid förstöra stämningen eller *"göra det aktivt tråkigt för en"* få den våldsutsatta att undvika sociala sammanhang som exempelvis fester hädanefter. Genom att göra sig själv till den enda personen den våldsutsatta kan umgås med friktionsfritt gör våldsutövaren sig själv till en slags *"drog"* för den våldsutsatta menade respondenten. Denna beskrivning av hur isolering stegvis kan leda till att den våldsutsatta blir helt avskuren från omgivningen utanför den nära relationen, och därigenom blir allt mer beroende av våldsutövaren, går att koppla till den så kallade uppbrottstrappan. Denna teoretiska modell, vilken även inkluderar normaliseringsprocessen, lyfter fram isolering och beroende av våldsutövaren som faktorer av vikt när det kommer till den våldsutsattas möjligheter att lämna en våldsam relation (Holmberg & Smirthwaite 2014).

5.3 Risk- och skyddsfaktorer

En av studiens frågeställningar berör ungas tankar om risk- och skyddsfaktorer. Vid samtliga intervjuer framkom flera liknande reflektioner kring sådana faktorer. Resultatet har delats in i följande underteman*; Faran i att vara ung och oerfaren, Intersektionella aspekter, Våld föder våld, Hur omgivningen kan skydda, Att söka hjälp eller inte* samt *Vikten av självkänsla och självförtroende.*

5.3.1 Faran i att vara ung och oerfaren

Vid diskussionerna kring riskfaktorer lyfte respondenterna ofta ålder som en påverkande faktor för hur våldet kan upplevs av den våldsutsatta. Vidare redogjorde flera respondenter även för att ung ålder kan tänkas utgöra en ökad risk för att stanna kvar i en våldsam relation, ofta med hänvisning till att ung ålder ofta innebär att en har mindre kunskap om vad som är sunt och inte inom nära relationer.

> Alma (21 år): Man kanske får lite bättre kunskap och insikt med åldern. Alltså det var ju bara, alltså jag kan ju bara se tillbaks till liksom 3–4 år sen och då är jag såhär 'men gud det där hände och det var inte okej'. Eller liksom 'Det där var trakasserier' 'det där var övergrepp' 'det där var en destruktiv relation'. Men att det, det märkte jag ju inte då. För jag var, jag visste inte bättre och ingen annan visste ju bättre heller. [...] Och jag tänker att eh, att om 4 år till då kanske man ser tillbaka på något annat och ser att det där var faktiskt inte okej och det där beteendet är ju kopplat till manipulation eller alltså massa andra grejer. Att man liksom, man lär sig med åldern.

Respondenternas reflektioner kring ung ålder som riskfaktor kan härledas till de konstruktioner som finns kring att vara just ung. Uppfattningen kring att "vara ung och dum" kan ställas i kontrast till konstruktionen att en hög ålder ofta är synonymt med klokhet (jfr. Bryman 2018). Kategorierna unga och ungdomar blir således förknippade med okunskap eller naivitet, vilket illustreras i respondentens beskrivning av att hon *"inte visste bättre då"*.

Ålder som en riskfaktor framhävs även i tidigare forskning, bland annat Korkmaz och Øverlien (2020) pekar på att det ofta är i ung ålder som många upplever sin första nära relation och att brist på tidigare erfarenhet då ökar risken för våldsutsatthet. Respondenterna i en grupp diskuterade vidare hur riskerna kan tänkas växa sig ännu större vid en stor åldersskillnad inom en nära relation;

> Linda (24 år): Om man är typ 15 och 25, det blir ju sånt otroligt maktförhållande som… [...] att man ofta ser upp till den lite, följer mer, har lite mer tillit till den kanske, att man tänker att den här personen vet vad den gör, den har haft förhållanden innan kanske.
>
> Nora (24 år): Jag tänkte exakt samma.
>
> Intervjuledare: Så det är den äldre personen som får mandat att bestämma vad som 'normalt' i ett förhållande?

> Linda (24 år): Ja, och också ofta är det så att den äldre personen har mer erfarenhet av förhållanden, eller sex kanske, och är man då yngre och inte har så mycket erfarenhet så är det klart att man lyssnar på den och tänker att den vet bättre för att den har mer erfarenhet.

Beskrivningen av hur en åldersskillnad kan tänkas öka risken för våld i ungas nära relationer kan härledas till teorier om makt och intersektionalitet. Att vara äldre än sin partner kan innebära att en ställs i en maktposition och har en då dessutom mer erfarenhet av att vara i en relation än sin partner stärks maktpositionen ytterligare. Om ens partner tillhör kategorin unga blir den maktmässiga klyftan ännu större. En sådan skillnad i maktposition mellan parterna kan komma att öka risken för att olika typer av våld utövas inom förhållandet (Nilsson & Lövkrona 2020). Det ojämlika maktförhållandet kan även hänvisas till fysisk styrka, då en person som är 25 år kan vara betydligt fysiskt starkare än en person som är 15 år. Fysisk överlägsenhet samverkar då intersektionellt med åldersaspekten och stärker makten på så sätt (jfr. Åhman 2020; Mattsson 2021). Just aspekten av fysiskt övertag menade respondenterna kan finnas i bakhuvudet under hela förhållanden, i detta fall utifrån ett heterosexuellt perspektiv, och gav exempel på tankar såsom *"hade han velat hålla ner mig så hade han kunnat"*.

5.3.2 Intersektionella aspekter

När respondenterna i de olika grupperna diskuterade risk- och skyddsfaktorer framkom ofta resonemang kring yttre faktorers påverkan. Respondenterna lyfte bland annat att social utsatthet, psykisk ohälsa, etnicitet och socioekonomisk status kan vara bidragande faktorer till att risken ökar för såväl våldsutsatthet som att utöva våld. En respondent reflekterade som följande;

> Alma (21 år): Jag tänker att det också kan vara socialt utsatt, att man är socialt utsatt. Man har, man kanske inte har något bra skyddsnät man kanske inte har det skittoppen hemma, man har inga bra vänner och sen så kommer det någon som lovar en guld och gröna skogar sen så är dom ett svin. Men, det är den enda man har. Då blir man ju beroende av den personen [...].

Respondentens reflektioner visar på vikten av att analysera våldet intersektionellt, eftersom de menar att våldsutsatta som också tillhör marginaliserade grupper ofta drabbas hårdare av våldet. Detta kan förklaras utifrån att flera maktaspekter då samspelar med grundläggande faktorer såsom ålder och kön (jfr. Mattsson 2021). Liknande resonemang framkommer även i tidigare forskning, då flera studier ställer våldet i relation till andra faktorer, exempelvis skolframgång och sexuell läggning (Hellevik & Øverlien 2016; Korkmaz 2021).

Vidare lyfte en respondent fattigdom, missbruk och hemlöshet som faktorer som kan tänkas komma att bli avgörande för huruvida en våldsutsatt lämnar eller inte. Exempelvis uttryckte respondenten att *"är du till exempel hemlös kanske du känner att du inte har något annat val än att stanna kvar i den här relationen"*. Övriga i gruppen instämde i respondentens reflektioner. I en annan grupp lyftes på samma sätt bristande integration som en riskfaktor;

> Nora (24 år): Och också tänker jag på om vi säger att man är, att man har flytt hit eller sådär och inte liksom känner nån eller har nån kunskap om nån då blir det såhär 'den här personen erbjöd mig tak över huvudet när jag inte hade nånting' o att man hamnar i ett förhållande lite med typ första bästa och sånt kanske inte hade hänt riktigt om man hade varit integrerad och om man hade haft skyddsnät o sådär.

För att vidare analysera hur dessa exempel på marginaliserade grupper drabbas av våldet på flera nivåer kan uppbrottstrappan användas. Denna kan illustrera vilka specifika hinder som gäller för olika grupper när det kommer till att lämna en våldsam relation. I fallet som respondenten beskriver ovan kan språk tänkas vara en viktig faktor, medan det för exempelvis missbrukare är tillgång till droger som är mer aktuellt. Det som inte är ett hinder för en våldsutsatt kan vara ett hinder för en annan våldsutsatt (Holmberg & Smirthwaite 2014).

5.3.3 Våld föder våld

I gruppernas diskussioner uppkom tankar kring att en typ av våld ofta leder till en annan typ av våld eller en ökad omfattning av våld. Bland annat pratade en grupp

om hur våldsutsatthet i ett tidigare förhållande kan tänkas öka risken för att det händer i nästa förhållande, med hänvisning till att gränser som förskjutits en gång lättare kan förskjutas igen. Speciellt lyftes tankar kring vad som händer då den som blivit utsatt för sexuellt våld inte vågat eller velat berätta för våldsutövaren, eller övriga omgivningen, att något inte känts bra.

> Josefine (24 år): Jag tänker också att om det är en KK [sexuell partner reds. anm.] eller någon man bara ligger med en gång, alltså jag menar det blir ju samma sak sen att man kanske inte vågar ta upp det med andra sexpartners, att liksom om man har blivit utnyttjad eller varit med om någonting som varit jättetraumatiskt. Att det blir en grej som kanske fortskrider i andra sexuella relationer där man inte heller vågar liksom prata om det och att det liksom blir en ond spiral.
>
> Emil (24 år): Man blir traumatiserad liksom?
>
> Josefine (24 år): Ja. Och att det gör att man inte heller kan prata om det med andra personer liksom. [...]

Det respondenterna ger uttryck för vittnar om att normaliseringsprocessen i en våldsam relation också påverkar framtida relationer, eftersom konstruktionerna som skapas och återskapas inom det sammanhanget följer med in i den våldsutsattas övriga sammanhang (jfr. Foucault 1993; Nilsson & Lövkrona 2020). Speciellt riskfyllt blir detta då den våldsutsatta inte fått möjlighet att bearbeta det trauma som våldsutsattheten kan innebära, och därmed inte heller fått sin världsbild ifrågasatt av omgivningen, resonerade flera respondenter. På så sätt fortsätter den våldsutsatta att utgå från och normalisera konstruktioner som uppkommit genom negativa upplevelser. Även trauman såsom att ha bevittnat våld i hemmet, exempelvis då föräldrarna brukat våld inom sin relation, menade flera av respondenterna kan utgöra en liknande risk för att gränser förskjuts när det kommer till våld i andra sammanhang. En respondent beskrev det som att destruktiva relationer då blir måttstocken för *"vad kärlek är"*. Respondenter i en annan grupp reflekterade på ett liknande sätt;

Linda (24 år): Ja jag tänkte mycket på det här med att utöva våld, asså att om man kanske har växt upp med och bevittnat det liksom och sen också det med att… om det är 'sch sch' eller liksom, har man pratat om det då? Har man lämnat, har man separerat och sen liksom… eller har det bara vart så? Det har funnits där hela tiden och man har inte pratat om det men alla har vetat om det.

Nora (24 år): Jag tänker också att det är en riskfaktor för att bli utsatt också, att om man har… vi säger att ens föräldrar, om det har varit våld där, att det hänger ihop med kanske kunskap om det. Ofta att man brukar prata om att mobbade blir antingen mobbare eller liksom jättesnälla typ, att det kan vara lite samma här, att om det har varit mycket våld i ens familj så blir det kanske antingen att man liksom tar sig så långt från det som möjligt eller att man själv hamnar i samma, asså typ om min mamma blir slagen av min pappa så kanske jag undermedvetet söker mig till killar som liknar det o så blir det samma sak för mig med killar att jag också blir slagen.

Linda (24 år): Ja det tror jag absolut, klart man inte aktivt tänker 'mh det här är ett hälsosamt förhållande' men att man bara växer upp med tankarna eller liksom idealen och den kulturen, man blir ju liksom, man lär sig ju mycket från sina föräldrar o gör mycket som… asså blir ju likadan på många sätt. Det känns som att man måste liksom aktivt lite jobba kanske, om man måste tänka efter liksom om man… eller prata om det i familjen då, för att det inte ska bli såhär, för att man inte ska föra över det o sen om man inte pratar om det eller bearbetar det så känns det som det lätt kan gå åt det hållet.

Även i Hellevik & Øverlien (2016) samt Barters (2009) studier lyfts föräldrars våld som en riskfaktor. Respondenternas reflektioner kan anses visa på möjligheten att grunden för en persons världsbild läggs redan i ung ålder, vilket i sin tur kan innebära att det finns utrymme för att tidigt förebygga att våld i nära relationer uppstår. Genom att hjälpa barn som upplevt våldsutsatthet att bearbeta och rekonstruera sin syn på våldet tidigt, kan risken tänkas minskas för att

konsekvenserna av föräldrarnas normaliseringsprocess följer med barnet in i dess framtida relationer. Annars, menar Barter (2009), finns risken för att våldshandlingar av barnet uppfattas som ett förväntat och normalt beteende. Vidare visar reflektionen kring föräldrars våld på behovet av intersektionell analys, eftersom barnets uppväxtsituation då utgör en ytterligare riskfaktor i jämförelse med barn som inte upplevt våld i hemmet (jfr. Mattsson 2021).

5.3.4 Hur omgivningen kan skydda

Som ovan nämnt kan omgivningen utgöra en skyddsfaktor, genom att såväl allmänheten som professionella uppmärksammar och agerar mot våldet. Respondenterna lyfte olika exempel på hur detta kan gå till, bland annat att sjukvården bör ställa rutinmässiga frågor gällande våld i nära relation och att information om hjälpinsatser bör finnas tillgängligt på arbetsplatser. Även civilkurage i form av att *"misstänker du att en kollega blir utsatt för något så bör du säga något"* lyftes fram av en respondent, varpå övriga i gruppen höll med. Flera respondenter menade även att förskolepersonal bör arbeta för att barnen lär känna sina egna gränser. En grupp reflekterade också över att vuxna inom skolväsendet måste våga ta upp frågan med unga;

> Linda (24 år): Jag tror också typ att man… man kanske behöver liksom jobba lite uppsökande, man kanske behöver få frågan ställd till en, man kanske inte alltid liksom söker upp nån för att prata utan det kanske gäller att i skolan… liksom om man märker att nåt är fel, liksom prata eller säga åt en, eller liksom först fråga om nåt är fel och sen skicka iväg en liksom 'nu ska du gå o prata med skolkuratorn', att man kanske inte alltid söker upp hjälpen själv utan hjälpen måste komma till en.

I bland annat Korkmaz (2021) studie framkommer att den våldsutsatta ofta når en avgörande vändpunkt innan hen lämnar relationen. Omgivningen kan tänkas ha en påverkan på huruvida denna vändpunkt nås, exempelvis genom att våldet uppmärksammas på så sätt som respondenten ovan beskriver. Detta lyfter även Lundgren et al. (2001) som menar att den våldsutsatta ofta är högst beroende av omgivningens hjälp då normaliseringsprocessen gått för långt och det blivit för

svårt att lämna på helt egen hand. Vidare kan respondenternas tankar kring att omgivningen måste uppmärksamma våldet mer kopplas till samhällets rådande normer kring att våld i nära relation ses som en privat angelägenhet. Den typen av konstruktion kan tänkas hindra omgivningen från att våga ifrågasätta det som en våldsutsatt är med om och i stället vända bort blicken (jfr. Gottzén & Korkmaz 2013).

5.3.5 Att söka hjälp eller inte

Ett tydligt tema som framkom vid samtliga intervjuer var huruvida det finns hjälp att tillgå för våldsutövare och våldsutsatta från myndigheter. Hur de olika grupperna resonerade kring detta skilde sig åt, vissa hävdade att unga känner till både sina rättigheter och vart hjälpen finns att nå. Exempelvis nämnde de ungdomsmottagningen och sjukhus som platser där de själva kan minnas att de sett information om stöd vid våld i nära relation. Andra grupper menade istället att utbudet av hjälp är begränsat och svårtillgängligt samt att unga inte alltid är medvetna om varken sina rättigheter eller vart de ska vända sig om de vill söka hjälp. Exempelvis uppgavs språkbarriärer som ett möjligt hinder, eftersom informationslappar på svenska inte hjälper de grupper som inte kan ta till sig informationen rent språkligt.

Vid samtliga intervjuer ifrågasattes huruvida ungas kunskap om att hjälpen finns är en garanti för att hjälpen sedan uppsöks. Flera respondenter menade att tilltron till myndigheter och kvalitén på hjälpen utgör en barriär. Bland annat uttryckte en respondent följande;

> Jennifer (22 år): [...] jag tror att det beror på lite i vilken situation man tänker att det rör sig om. Det finns ju absolut många exempel på många människor som har fått hjälp men det finns tyvärr lika många exempel på folk som inte har det. Så att det, många kanske drar sig från att prata om det eller söka hjälp för att man tänker att 'nämen det jag kommer ändå inte få den. Hjälpen' [...]

Den misstro mot myndigheter som respondenten illustrerar går i linje med resultat från tidigare forskning. Bland annat har Gottzén och Korkmaz (2013) samt Stiftelsen 1000 möjligheter (2020) kommit fram till att våldsutsatta oftare vänder sig till sina jämnåriga snarare än myndigheter vid våldsutsatthet eller våldsutövning. I Hellevik, Korkmaz & Øverliens (2020) studie framkommer även att de som söker stöd hos myndigheter ofta hemlighåller delar av våldet på grund av rädsla för hur den professionella ska reagera.

I diskussionerna framkom även tankar om huruvida den våldsutsatta drabbas av sociala konsekvenser om hen söker hjälp. Flertalet respondenter lyfte att sociala konsekvenser, såsom skuldbeläggande, skam och rädsla, kan styra huruvida den våldsutsatta vågar söka hjälp eller inte. En respondent uttryckte det på följande vis;

> Alma (21 år): Jag kan bara tala för mig själv men jag visste vilka rättigheter jag hade. Men, när, alltså pressen av att typ anmäla eller göra saker. Då är man tyst alltså. För att det, det drar en sån social... social skam över det för att 'vem ska tro mig? Vad ska folk tycka? Eh vad kommer det bli av mig?' Eh och då, då tror jag att många kanske, även om man vet kanske lite att man har rättigheter att man kanske, det finns hjälp att få, så tänker man att om jag tar den hjälpen eller om jag söker den hjälpen eller… Talar högt om det så kommer det ge konsekvenser som är värre än att leva med det i tystnad.

Respondenten nämner här skam som ett potentiellt hinder för våldsutsatta att söka hjälp, vilket också inkluderas tillsammans med stigmatisering i uppbrottstrappan (Holmberg & Smirthwaite 2014). Hur den våldsutsatta blir bemött av omgivningen kan påverkas av de konstruktioner som finns av den specifika relationen, de inblandade personerna, vad våld respektive kärlek är, etcetera. Att bryta mot normerna som dessa konstruktioner skapat leder ofta till skuldbeläggande och social bestraffning (Sahlin 2013; Loseke 2003). Detta kan också kopplas till ovanstående respondents tankar om *"vem ska tro på mig?"*. Att undvika att söka hjälp till följd av en rädsla för skuldbeläggande utifrån kan också

kopplas till Gottzén och Korkmaz (2013) studie, i vilken de lyfter hur den våldsutsatta ofta lägger skulden på sig själv och därmed undviker att söka hjälp.

5.3.6 Vikten av självkänsla och självförtroende

Flera respondenter återkom i diskussionerna till hur ens syn på sig själv kan tänkas vara avgörande för huruvida en hamnar i och sedan stannar i en våldsam relation. Bland annat uttryckte en respondent följande;

> Nora (24 år): Asså psykisk ohälsa tänker jag, ah men både för den utsatta och för den som utsätter, att… ah men att det är en riskfaktor för att bli utsatt för att man kanske inte, om man inte mår bra så kanske man inte riktigt ser vad som är fel och att man kanske hamnat i, vi säger att man varit deprimerad länge, att det blir såhär 'ah men det är nån som vill ha mig' o då tar man den som bryr sig om en för stunden typ. [...]

Den tacksamhet som respondenten belyser att den våldsutsatta kan komma att känna inför faktumet att hen har en partner, även om våld förekommer, kan kopplas till Korkmaz (2021) studie. I denna lyfts strävan efter att vara tillräckligt "bra" för att få vara någons flickvän samt att kvinnliga våldsutsatta kan välja att stanna i förhållandet med hänvisning till stärkt femininitet i rollen som någons flickvän. Respondentens beskrivning illustrerar hur en våldsutsatt med låg självkänsla kan försöka lyfta sig själv genom att hänvisa till att "*nån vill ha mig*". Det kan tolkas som ett försök att stärka sin egen maktposition, i en annars förskjuten roll som våldsutsatt (jfr. Mattsson 2021).

Vid ett självdestruktivt beteende kan risken för våldsutsatthet tänkas öka ytterligare, eftersom en vänjer sig vid negativa konstruktioner av sig själv. En respondent delade med sig av egna erfarenheter av hur en låg självkänsla påverkat relationen till andra människor;

> Alma (21 år): [...] när jag har haft en lägre självkänsla då har jag låtit andra behandla mig väldigt mycket sämre. Alltså för man tänker att man är ändå inte värd något. Så det är såhär, skitsamma. Också att såhär om man inte

> vet hur man ska behandla, ifall man behandlar sig själv väldigt dåligt, ifall man själv är självdestruktiv då, då kanske det är… Det är lättare att tro att det är normalt att andra ska behandla en likadant.

Det respondenten ger uttryck för kan kopplas till tidigare forskning, inom vilken det framkommer att självförtroendet spelar en liknande roll som självkänslan. Ett högt självförtroende har visat sig skapa handlingskraft hos den utsatta att lämna, medan ett lågt självförtroende har utgjort en riskfaktor för att hamna i och stanna i våldsamma relationer (Korkmaz 2021). I de fall då självförtroendet och självkänslan sviktar menade en respondent att risken ökar för att en söker sig till personer som behandlar en dåligt;

> Jennifer (22 år): [...] alltså om man säger till sig själv 'gud jag är så ful' och hit och dit, någonstans letar ju hjärnan bevis på det som kan bekräfta att dom tankar man tänker om sig själv stämmer. Och tvärtom att går man runt och säger att… eller är självsäker och vet sitt eget värde och sina egna gränser och vad man vill och vad man tycker är okej då kommer hjärnan också leta efter det som bevisar den biten i stället.

Respondentens reflektioner visar på hur en negativ självbild kan komma att utgöra en risk för att snabbare internalisera en våldsutövares världsbild, vilken ofta innefattar att den våldsutsatta både är äcklig, ful och värdelös. Detta kan tänkas skynda på normaliseringsprocessen, vilket i sig kan tänkas utgöra en fara för att den våldsutsatta snabbt fastnar i det våldsamma förhållandet. När den våldsutsatta själv konstruerar sig på ett sådant negativt sätt kan det också vara svårt för omgivningen att nå fram, då den våldsutsatta ofta tar våldsutövaren i försvar och rättfärdigar våldshandlingarna (jfr. Nilsson & Lövkrona 2020).

6. Sammanfattning och diskussion

Nedan ges en sammanfattning av studiens resultat samt våra tankar kring detta. Vi har även valt att lyfta våra metodologiska reflektioner, förslag till vidare forskning samt varför vi anser att ämnet är viktigt.

Syftet med studien var att utforska unga personers perspektiv på fenomenet våld i nära relation. Detta utifrån ambitionen att framhäva ungas tankar och åsikter, inom ett fält som annars domineras av ett vuxenperspektiv, för att kunna bidra till en utveckling av såväl det förebyggande som det behandlande professionella arbetet. Syftet konkretiserades genom två frågeställningar. Utöver att frågeställningen gällande risk- och/eller skyddsfaktorer besvarades av respondenterna har de också fått möjlighet att prata fritt om vad de tänker att våld är, våldspyramiden, hur våld kan fungera och påverka samt vilka konsekvenser våldet kan resultera i. På så sätt besvarades även den första frågeställningen, vilken rörde respondenternas reflektioner kring våld i nära relation. I och med att unga personer fick komma till tals genom fokusgruppsintervjuer uppnådde vi vår strävan efter att lyfta de ungas röster. Resultatet anser vi går att använda i det sociala arbetet som riktar sig mot unga personer, eftersom det skapar en bredare förståelse för deras perspektiv och utgångspunkter när det kommer till våld i nära relation.

Det resultatet huvudsakligen visar på är att konstruktioner av våld, kärlek och de inblandade parterna i en våldsam relation är viktiga att förstå för att i sin tur förstå hur våld i nära relation fungerar och påverkar den våldsutsatta. Respondenterna återkom genomgående till att diskutera hur omgivningen ser på våldet och hur det formar ungas egen syn på relationer och sexuella möten. Vidare kunde samtliga gruppers reflektioner kopplas till normaliseringsprocessen och uppbrottstrappan, då diskussionerna till stor del handlade om manipulation, gränsförskjutning och isolering från det sociala nätverket. Risk- och skyddsfaktorer som lyftes var hur ålder och andra kategoriseringar såsom etnicitet och klass kan komma att ytterligare marginalisera den våldsutsatta, hur tidigare upplevelser av våld kan utgöra en risk, hur omgivningen kan hindra eller stötta den våldsutsatta i att söka

hjälp samt hur den våldsutsattas självkänsla och självförtroende kan komma att påverka vid våld i nära relation. Resultatet visar också på vilken viktig roll vänskapsgruppen spelar för unga våldsutsatta och våldsutövare, eftersom många hellre söker sig till sina jämnåriga vänner än vuxna eller myndigheter.

Efter att ha analyserat vårt resultat kan vi konstatera att vi till viss del är förvånade över respondenternas svar, eller snarare det de inte svarat. Baserat på hur den tidigare forskningen ser ut, vilken tenderar att ta upp genusrelaterade faktorer, trodde vi att även våra respondenter skulle rikta mycket fokus mot sådana aspekter av problemet. Viss del av materialet kunde vi i efterhand visserligen härleda till genusteori, exempelvis citatet *"men killar tycker om när man blir, när dom får smiska jättehårt och får dra i håret och såhär"*. Dock talade respondenterna inte explicit om könsroller i den utsträckning som förekommer i tidigare forskning. Vidare trodde vi också att respondenterna i egenskap av en yngre målgrupp skulle fokusera mer på digitalt våld, exempelvis att bli förföljd på sociala medier, få så kallade "dickpics" och liknande. Också porr är en faktor som uppkommit i tidigare forskning, men som endast en grupp av respondenter lyfte som problematiskt. Vidare låg också fokus, till vår förvåning, mycket på de praktiska riskfaktorer som oftare drabbar äldre våldsutsatta än unga våldsutsatta. Det förklaras dock i analysen utifrån att den konstruktionen som idag finns kring våld i nära relation utgår just från vuxnas våld.

Samtidigt som vi varit förvånade under bearbetningen av resultat och analys var också flera av respondenternas tankar väntade. Normaliseringsprocessen, gränsförskjutning, konstruktioner, skuld och det sociala nätverkets roll var alla aspekter av problemet som genomgående lyftes i respondenternas diskussioner. Detta går i linje med den tidigare forskning vi tagit del av och även den litteratur som legat till grund för teori-avsnittet. Det blev också tydligt hur synen på våld till stor del utgör en gråzon, eftersom det var svårt för respondenterna att sätta fingret på exakt vad som kan räknas som våld i praktiken. De reflekterade även över hur detta blir ännu svårare om en själv är våldsutsatt och våldshandlingarna inte är konkreta i form av slag, sparkar och annat fysiskt grovt våld - om ens då.

Samtliga grupper återkom mycket till frågor om sex och sexuellt våld. Deras tankar och erfarenheter illustrerade tydligt hur konstruktioner av sex som kommer från sociala umgängen kan komma att leda till stor skada i form av sexuella övergrepp och ett åsidosättande av egna behov. Vi tänker utifrån detta resultat att ungas relation till sex som något som måste vara på ett visst, ofta skadligt, sätt kan förebyggas tidigt genom exempelvis en förbättrad och utvecklad sexualundervisning i skolan.

6.1 Metodologiska reflektioner

Genom att använda oss av fokusgruppsintervjuer anser vi att studien lyftes till en högre nivå, eftersom mycket av det som redogörs för i resultatet framkom genom att respondenterna bollade fram och tillbaka med varandra. På så sätt utvecklades de tankar som vi strävade efter att utforska och blev än mer intressanta.

Lyftas bör dock att vi under arbetet med studien har stött på svårigheter, bland annat under urvalsprocessen. Vi är medvetna om att vår urvalsgrupp både kunde varit större och mer representativ. Det visade sig svårt att finna yngre respondenter som fortfarande gick i skolan, vilket innebär att vi gått miste om detta perspektiv - något som vi från början siktade på att lyfta fram. Vi är också medvetna om att studien inte är representativ när det kommer till HBTQI+. Information om respondenternas sexuella läggning efterfrågades inte, men vår uppfattning vid samtliga intervjuer har varit att de flesta respondenterna utgått från ett heteronormativt perspektiv. Exempelvis genom att hänvisa till ej samkönade relationer i sina reflektioner.

6.2 Förslag till vidare forskning

Under arbetet med insamling av tidigare forskning blev det tydligt att våld i ungas nära relationer är ett relativt outforskat fenomen. Forskningen genomförd på global nivå är begränsad och även i en svensk kontext är antalet studier relativt få. Den forskning som finns på ämnet i en svensk och skandinavisk kontext är dessutom genomförd av ett fåtal forskare i olika konstellationer om och om igen.

En tänkbar konsekvens av detta är att vissa perspektiv förbises och att forskningen därmed blir enkelspårig. Vi vill understryka vikten av att fortsätta forska på ämnet samt att fler forskare träder in i fältet. Kanske kan vår studie utgöra inspiration för sådana framtida studier.

Som nämnt ovan anser vi att vårt resultat till stor del utgår från ett heteronormativt perspektiv. Vi föreslår därför att vidare forskning undersöker förekomsten av våld i ungas nära relationer inom relationer som inte är heterosexuella. Detta då nuvarande statistik pekar på att unga inom gruppen HBTQI+ drabbas av en högre förekomst av våld i sina nära relationer än de i heterosexuella relationer (Sellgren-Karlsson & Westfelt 2021). Sådan forskning kan tänkas bidra till att bredda det intersektionella perspektivet på våld i ungas nära relationer.

Vidare vill vi även uppmärksamma att det digitala våldet till stor del särskiljer våld i ungas nära relationer från våld i vuxna nära relationer. Digitala arenor, exempelvis Snapchat och Instagram, har kommit att alltmer utgöra en stor del av ungas vardag. Dessa utgör en möjlighet för en ny form av social interaktion, men det innebär även en risk för högre förekomst av våld. Det digitala våldet går ofta under vuxenvärldens radar och möjliggör för att våldet får fortlöpa i det tysta (jfr. Sellgren-Karlsson & Westfelt 2021). Eftersom vårt resultat lyfter andra aspekter än just det digitala våldet vill vi föreslå att denna våldsform undersöks vidare, då vi anser att kunskapen bör stärkas för att problemet ska kunna förebyggas.

6.3 Avslutande kommentarer

Avslutningsvis vill vi lyfta vikten av att fenomenet våld i ungas nära relationer kommer upp på agendan och tas på större allvar. Tidigare forskning visar på att våld i ungas nära relationer är ett allvarligt och utbrett samhällsproblem. I linje med flera andra studier visar vårt resultat att det är möjligt att förebygga tidigt. Vi önskar att myndigheter tillsammans med ideella organisationer vidare tar vara på den möjligheten för att minska antalet unga som blir utsatta för eller börjar utöva våld.

Referenser

Axell, S. (2018). *Brott i nära relationer bland unga*. (Brottsförebyggande rådets kortanalys 2018:6). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://bra.se/download/18.c4ecee2162e20d258c4a9ea/1553612799682/2018_Brott_i_nara_relationer_bland_unga.pdf [Hämtad 2022-01-23].

Barter, C. (2009). In The Name Of Love: Partner Abuse and Violence in Teenage Relationships. *British Journal of Social Work 39: 211–233.* DOI: 10.1093/bjsw/bcm127 [Hämtad 2022-03-01]

Bengs, C. & Wiklund, M. (2015). Kropp och hälsa. I: Hedenus, A., Björk, S. & Shmulyar Gréen, O.(red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: teorier, begrepp och tillämpningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Björk, S. & Hedenus, A. (2015). Inledning. I: Hedenus, A., Björk, S. & Shmulyar Gréen, O.(red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: teorier, begrepp och tillämpningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Breiding MJ., Basile KC., Smith SG., Black MC., Mahendra RR. (2015). *Intimate Partner Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements, Version 2.0*. Atlanta (GA): National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention. https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ipv/intimatepartnerviolence.pdf [Hämtad 2022-02-28]

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan Stockholm: Liber.

Davies, C. (2019). This is Abuse?: Young Women's Perspectives of What's 'OK' and 'Not OK' in their Intimate Relationships. *Journal of Family Violence 34: 479-491.* DOI: 10.1007/s10896-019-00038-2 [Hämtad 2022-03-09]

Esseveld, J. & Mulinari, D. (2015). Feministiskt teoretiskt arbete. I: Hedenus, A., Björk, S. & Shmulyar Gréen, O.(red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: teorier, begrepp och tillämpningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Esseveld, J. & Mulinari, D. (2015). Kön och genus som analytiska begrepp. I: Hedenus, A., Björk, S. & Shmulyar Gréen, O.(red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: teorier, begrepp och tillämpningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning*. Stockholm: Symposion

Foucault, M. (2002). *The order of things: An archaeology of the human sciences*. London: Routledge.

Förenade tjej-, trans- och ungdomsjourer (u.å). *Våldspyramiden* [figur]. https://images.squarespace-

cdn.com/content/v1/5f7b322ff7b8423ebc971873/1607253422689-0SVZ05K46SR6IUV17IS3/V%C3%A5ldspyramid.png?format=750w [Hämtad 2022-03-15]

Gottzén, L. & Korkmaz, S. (2013). Killars våld mot tjejer i nära relationer. I: *Unga och våld: en analys av maskulinitet och förebyggande verksamheter.* (2013). Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Hellevik P. , Korkmaz S. & Øverlien, C. (2020). Young Women's Experiences of Intimate Partner Violence – Narratives of Control, Terror, and Resistance. *Journal of Family Violence volume 35, 803–814*. DOI: 10.1007/s10896-019-00120-9 [Hämtad 2022-02-15]

Hellevik, P. & Øverlien, C. (2016). Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian Youths. *Scandinavian Journal of Public Health, 2016; 44: 702–708.* DOI: 10.1177/1403494816657264 [Hämtad 2022-02-22].

Holmberg, C. & Enander, V. (2004). *Varför går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser.* Göteborg: Kabusa pocket.

Holmberg, C. & Smirthwaite, G. (2014). Uppbrottstrappan. En modell för intersektionellt socialt arbete med våldsutsatta kvinnor. *Tidsskrift för genusvetenskap*, 35 (2-3), ss. 106-128. https://ojs.ub.gu.se/index.php/tgv/article/view/3108/2637 [Hämtad 2022-03-16]

Jacobsen, D-I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Jansson, L. (u.å) *Om våld.* https://www.ungasjourer.se/om-vald [Hämtad 2022-03-15]

Korkmaz, S. (2021) Youth Intimate Partner Violence: Barriers and Bridges during the Ending Process. *Journal of Gender-Based Violence* 5(2). DOI: 10.1332/239868021X16158344407215 [Hämtad 2022-03-02]

Korkmaz, S. & Øverlien, C. (2020) Responses to youth intimate partner violence: the meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience. *Journal of Youth Studies 23(3), 371-387.* DOI: 10.1080/13676261.2019.1610557 [Hämtad 2022-03-04]

Korkmaz, S., Øverlien, C. & Lagerlöf, H. (2020). Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research, 1-16.* DOI: 10.1080/2156857X.2020.1848908 [Hämtad 2022-03-05]

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Liamputtong, P. (2011). *Focus Group Methodology: Principles and Practice*. [Elektronisk resurs]. London: SAGE Publications. DOI: 10.4135/9781473957657 [Hämtad 2022-03-20]

Loseke, D-R. (2003). *Thinking about social problems: an introduction to constructionist perspectives*. 2. ed. New York: Aldine de Gruyter.

Lundgren, E. et al. (2001) *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige - en omfångsundersökning.* Stockholm: Brottsofferfonden och Uppsala universitet.

Mattsson, Tina (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Tredje upplagan Malmö: Gleerups

Mulinari, D. & Esseveld, J. (2015). Feministiskt teoretiskt arbete. I: Hedenus, A., Björk, S. & Shmulyar Gréen, O.(red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: teorier, begrepp och tillämpningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Nilsson, G. & Lövkrona, I. (2020). *Våldets kön: kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. Upplaga 2:1. Lund: Studentlitteratur AB.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2018). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Sahlin, I (2013). Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I: Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur.

Sellgren-Karlsson, M. & Westfelt, L. (2021). *Våld i ungas parrelationer (*Brottsförebyggande rådets rapportserie 2021:15). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-10-29-vald-i-ungas-parrelationer.html [Hämtad 2022-01-23].

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2015:55. *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.* Stockholm: socialdepartementet.

Socialstyrelsen (2021). Våld i nära relationer.
https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/ [Hämtad 2022-03-07]

Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtai, N., Larkins, C., Lanau, A. & Øverlien, C. (2016). Pornography, Sexual Coercion and Abuse and Sexting in Young People's Intimate Relationships: A European Study. *Journal of Interpersonal Violence 2018, Vol. 33(19) 2919–2944.* DOI: 10.1177/0886260516633204 [Hämtad 2022-03-10]

Stiftelsen 1000 Möjligheter (2020). *Ett år med ungarelationer.se - erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer.* Stockholm: Stiftelsen 1000 Möjligheter. https://static1.squarespace.com/static/5b976f43b40b9d9c911d05dc/t/5e78df945c0369649fb8a8df/1584979877931/Ett+a%CC%8Ar+med+ungarelationer+rapport+killars+va%CC%8Ald+mot+tjejer+digital.pdf [Hämtad 2022-02-27]

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare.* 3. uppl. Stockholm: Liber.

UNICEF. *Barnkonventionen*. https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten [Hämtad 2022-03-01]

United Nations International (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/udhr.pdf [Hämtad 2022-03-02]

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Stockholm: Vetenskapsrådet. https://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [Hämtad 2022-03-14].

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html [Hämtad 2022-03-08].

Åhman, Kai (2020). *Om hon varit man*. [Uppsala]: Uppsala kvinnojour.

Bilaga 1

Vill du bidra till större kunskap kring våld i ungas nära relationer?

Vi söker nu dig/er som vill delta i en studie om våld i ungas nära relationer.

Vilka är vi?
Vi heter Ylva och Anna och vi läser vår sjätte termin på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi har valt att skriva vår c-uppsats om ungdomars perspektiv på våld i ungas nära relationer.

Hur går det till?
Du kan anmäla dig ensam eller tillsammans med 2-6 kompisar.

Samtliga deltagare behöver vara mellan 18-25 år. Ingen egen erfarenhet utav våld krävs.

Samtalet sker över Zoom och beräknas ta 1-1,5 timme.

Vi bokar tillsammans en passande tid någon gång vecka 11 eller 12 nu i mars.

Fokus kommer att ligga på vad ni tycker att våld är, vilka riskfaktorer ni tänker att det finns för att hamna i en våldsam relation samt hur vuxna och samhället i stort kan förebygga våldet.

Alla deltagare är anonyma.

Vill du veta mer? Kontakta oss på:
gushanssyl@student.gu.se eller gusjohandv@student.gu.se

Bilaga 2

Inledning:

1) Informationsbrevet och samtycke.
2) Studiens syfte. Understryka att det inte finns några rätt eller fel. Tänk gärna högt, du behöver inte utgå från egna erfarenheter.
3) Presentera upplägget för intervjuerna. Förklara hur Mentimeter fungerar. Definiera vad som menas med nära relation i vår studie.

Mentimeter del 1:

- Vad tänker ni på när vi säger våld i en nära relation? Vad är det för något? Vad ser ni framför er?
- Starta diskussion utifrån det som kommit in via Mentimeter.

Våldspyramiden:

- Kort förklaring av våldspyramiden.
- Öppna för diskussion.

Mentimeter del 2:

- Vad kan vara en riskfaktor för att hamna i en våldsam nära relation? Vad kan vara en skyddsfaktor?
- Starta diskussion utifrån det som kommit in via Mentimeter.

Avsluta med att ge information om vart man kan vända sig för stöd och råd vid våldsutsatthet. Skicka ut det till alla deltagare separat.

Bilaga 3

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Till dig som är 18–25 år
Information och förfrågan om deltagande vid fokusgruppsintervju

Vi heter Anna Johansson och Ylva Hansson och går vår sjätte termin på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. I utbildningen ingår det att skriva en kandidatuppsats, vilket är anledningen till att vi genomför den studie som beskrivs nedan.

Våldet i ungas nära relationer är ett förhållandevis outforskat fenomen, trots sin stora omfattning och allvarliga efterföljande konsekvenser. Vi vill därför bidra till ökad kunskap om problemet, utifrån ungas perspektiv. Alltså behöver vi nu er hjälp.

Syftet med studien är att genom fokusgruppsintervjuer ta del av vad ni i egenskap av unga personer tänker om vad våld i nära relationer kan anses vara, samt vilka riskfaktorer och skyddsfaktorer som ni tänker att det finns. En fokusgruppsintervju kan beskrivas som en form av gruppsamtal, som sker under ledning av oss som genomför studien. Det är främst ni som styr samtalet och vår roll består i att ställa följdfrågor samt be er att utveckla era tankar.

Du som är 18–25 år gammal är välkommen att delta i studien. Du behöver inte själv ha erfarenhet av att ha haft en relation eller ha blivit utsatt för våld. Om det är så att du har personliga erfarenheter behöver du inte dela med dig av dessa om du inte vill. Vårt fokus ligger på att ta del av era generella tankar och åsikter om

ämnet. Du kan antingen anmäla dig själv eller tillsammans med 2–6 kompisar. Anmäler du dig ensam kommer du få delta i en grupp som vi sätter ihop.

Vi utgår från Vetenskapsrådets (2002:7–14) forskningsetiska principer. Det innebär att du deltar på frivillig basis, när som helst kan avbryta din medverkan samt kan välja att inte delta i vissa diskussioner och/eller inte svara på vissa frågor utan att behöva förklara varför. Din identitet kommer endast vara synlig inför oss, när resultatet presenteras i uppsatsen kommer alla identiteter vara anonymiserade. Underlaget från intervjuerna kommer endast användas som kunskapsbas till vår uppsats och ingenting annat. Du som deltagare kommer kunna ta del av uppsatsen när den är klar - om du lämnar din e-postadress så skickar vi uppsatsen till dig.

Intervjuerna kommer att genomföras digitalt genom videosamtal på Zoom, där ni antingen sitter tillsammans eller på olika platser. Därmed kan ni själva välja en plats som ni känner er trygga på. Intervjuerna beräknas ta cirka 1–1,5 timme. Intervjuerna kommer att spelas in med både ljud och bild, för att sedan förvaras konfidentiellt.

Har du några frågor eller vill anmäla dig själv eller en grupp till deltagande är du varmt välkommen att höra av dig. Kontakt sker via e-post till någon av oss, se kontaktinformation nedan.

Vi ser fram emot att ta del av era tankar!

Göteborg 2022-03-04

Studerande
Anna Johansson
gusjohandv@student.gu.se

Ylva Hansson
gushanssyl@student.gu.se

Handledare
Universitetslektor
Narola Olsson
031-786 63 78
narola.olsson@socwork.gu.se